

Annika Mäkeläinen ja Minni Wahlsten

”Nyt mä ylipäättään mietin tulevaisuutta”

Menetelmät jalkautuvassa autotyöskentelyssä –
nuorten kokemukset FUTU-autosta

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi (AMK)

Sosiaalialan tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

31.10.2022

Tekijä	Annika Mäkeläinen & Minni Wahlsten
Otsikko	”Nyt mä ylipäättään mietin tulevaisuutta” Menetelmät jalkautuvassa autotyöskentelyssä – nuorten kokemukset FUTU-autosta
Sivumäärä	52 sivua + 2 liitettä
Aika	31.10.2022
Tutkinto	Sosionomi (AMK)
Tutkinto-ohjelma	Sosiaalialan tutkinto-ohjelma
Ohjaajat	Lehtori Miia Ojanen Lehtori Heli Määttänen
Opinnäytetyömme käsittelee Valo-Valmennusyhdistyksen FUTU-hankkeelle osatoteutuksena tuottamaa jalkautuvaa autotyötä Itä-Helsingin alueella. Tavoitteena oli laadullisen tutkimuksen keinoin selvittää, ovatko toimintamallilla kohdatut nuoret kokeneet ohjauksen ja työn vastanneen hankkeen toiminnalle asettamia tavoitteita. Aineisto kerättiin hankkeeseen osallistuneiden nuorten teemahaastatteluina kevään 2022 aikana ja analysoitiin sisällysanalyysin keinoin. Haastateltavia tavoitettiin yhteensä seitsemän. FUTU-hankkeessa pilotoitu jalkautuvan autotyön malli yhdistettynä aiemman Motiivi-hankkeen aikana luotuihin tulevaisuusohjauksen menetelmiin on ollut Suomessa täysin uusi tapa lähestyä ja tavoittaa haavoittuvassa asemassa olevia 18–29-vuotiaita nuoria. Hankkeen tavoitteena on ollut luoda yksilöohjauksen ja jalkautumisen malli, joka olisi osallistava, nuorilähtöinen ja edistäisi nuorten tulevaisuuskuuvan rakentamista. Opinnäytetyösämme pyrimme selvittämään nuorten kokemuksia liittyen näiden tavoitteiden toteutumiseen. Lisäksi perehdyimme myös siihen, mitä menetelmiä nuoret toivat esille kokemuksissaan FUTU-autotyöhön osallistumisesta, ja millaisiin tarpeisiin autoa itsessään hyödynnettiin. Tuloksissamme tulevaisuussuuntautunut autotyö ilmenee nuorten vastauksissa pääosin positiivisena muutosvoimana heidän elämässään. Nuorten vastauksissa näkyy, että autoa käyttäen on kyetty vastaamaan moniin erilaisiin nuorten tarpeisiin, mikä puolestaan ei ilman autoa olisi välttämättä ollut mahdollista. Tulevaisuuskuva on keskimääräisesti nuorilla muuttunut valoisammaksi, lukuun ottamatta ulkoisia tekijöitä. Tuloksissa ilmenee nuorilähtöisyyden monitasoinen toteutuminen hankkeen ohjaustyön keinoin. Osallisuuden osalta nuoret tunnistivat tarpeen erilaisiin ryhmiin kuulumisesta ja yhteisöllisyydestä. Monia oli tähän kannustettu ohjauksessa, mutta tulokset riippuivat pitkälti nuoren omasta osallistumishalusta. Tuloksien suhteen merkittävää pohdintaa herää siitä, mikä yhteys juuri autolla on ollut liittyen nuorten tulevaisuuskuuvan vahvistumiseen. Selvää kuitenkin on, että auto työvälteenä on lisännyt joustavuutta nuorten tavoittamisessa tehokkaammin ja yksilöllisemmin. Haastatteluvastausten laajuus oli yllättävä; nuoret sanoittivat kokemuksiaan, elämänmuutoksiaan ja tunteitaan avoimesti ja monipuolisesti. Haasteenamme oli tutkia ja reflektoida tavoitteiltaan ja toteutukseltaan näin laaja-alaisen toiminnan vaikutuksia. Aineiston laadullisen luonteen vuoksi emme voi myöskään täysin varmuudella tietää, ovatko juuri autotyön menetelmät tai tulevaisuusohjaus aiheuttaneet muutoksia nuorten elämään ja tulevaisuuskuuvan kehitykseen.	
Avainsanat	etsivä nuorisotyö, tulevaisuusohjaus, osallisuus, nuorilähtöisyys, jalkautuva autotyö

Author	Annika Mäkeläinen & Minni Wahlsten
Title	"Now I'm thinking about my future at all" Methods in car-based outreach work – the experiences of young people of the FUTU car
Number of Pages	52 pages + 2 appendices
Date	31st October 2022
Degree	Bachelor of Social Services
Degree Programme	Social Services
Instructors	Miia Ojanen, Senior Lecturer Heli Määttänen, Senior Lecturer
Our thesis deals with the model of car-based outreach work piloted in Eastern Helsinki by Valo-Valmennusyhdistys as a part of the FUTU -project. The aim was to find out, through qualitative research, whether young people who were encountered through the model, felt that the guidance they received had met the objectives set out in the project. The data was collected through semi-structured interviews with participating young people during the spring of 2022, and the data was then analyzed using content analysis. A total of seven interviewees were reached. In Finland, the FUTU-project has piloted a model of car-based outreach work combined with methods of future-oriented counselling created during the preceding Motiivi project. The model has been a completely new way of approaching and reaching vulnerable young people between the ages of 18-29. The aim has been to create a model of individual guidance and outreach that is youth-oriented and promotes social inclusion as well as future-oriented thinking. In our thesis, we also looked into the specific methods used, which young people brought up in their experiences of participating the project, and the needs for which the car itself was used. In our findings, future-oriented car work is reflected in the young people's responses as a largely positive force for change in their lives. The car has been used to address many of the problems young people face, which wouldn't have been necessarily possible without the use of the car. On average, barring external factors, the participating young people reported having a brighter view of the future after participation. The results show a multi-level realization of youth-orientation by means of counselling work within the project. In terms of the goal to promote social inclusion, the participants identified the need to belong to a group and to have a community; however, the results and change depended largely on the young person's willingness to take part in said groups. The results call for further reflection on what is the exact role of the car in the promotion of future-oriented thinking for the participants. What is clear, however, is that the car as a tool has increased flexibility to reach young people in a more effective and personalized way. The range of interview responses was surprising: the young people were open and varied in the way they expressed their experiences, life changes and feelings. Our challenge was to find out how to study and reflect on a model of outreach that is this varied by its methods and goals. Due to the qualitative nature of the material collected, there is no absolute way of proving if the future-oriented counselling and car-based outreach are the primary reasons behind the changes observed.	
Keywords	outreach youth work, future-oriented counselling, social inclusion, youth-orientation, car-based outreach

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Työelämäyhteistyö ja opinnäytetyön tarve	2
3	Opinnäytetyön teoreettinen tausta	3
3.1	Kuka, miten ja missä? – etsivä ja jalkautuva nuorisotyö	3
3.2	Autotyö meillä ja maailmalla	4
3.3	Tulevaisuussuuntautunut ohjaus	6
3.4	Osallisuus – yhteisöjä ja vaikuttamista	7
3.5	Nuoren äänen kuuleminen arvioinnin keskiössä	8
4	Tutkimuskysymykset	9
5	Toteutus, aineisto ja menetelmät	11
5.1	Näkökulmamme haastattelun rakentamiseen ja toteutukseen	11
5.2	Aineiston kuvaus ja analyysimenetelmä	14
6	Tulosten esittely	14
6.1	Osallistuneiden nuorten taustasta	15
6.2	FUTU-auton käyttö nuorten kertomana	15
6.3	Tulevaisuuskäsitys ja sen muutos	16
6.3.1	Konkreettiset arjen muutokset	16
6.3.2	Formaalin elämän elementit	19
6.3.3	Tunne-elämän muutokset	21
6.3.4	Muutokseen johtaneet elementit	23
6.4	Osallisuuden toteutuminen	25
6.4.1	Osallisuuden ilmeneminen	26
6.4.2	Osallisuuden haasteet	26
6.5	Asiakkaan tarpeet ja toiveet – nuorilähtöisyys toiminnassa	28
6.5.1	Tarpeen ja toiminnan vastaavuus	29
6.5.2	Metataso – mikä vaikuttaa nuorilähtöisiin menetelmiin?	32
6.5.3	Ajat, paikat ja yhteydenottotavat nuorten näkökulmasta	35
6.6	Tulosten arviointi, eettisyys ja luotettavuus	35
7	Pohdinta	39
7.1	Nuoren tulevaisuuskuva – henkilökohtaisia vastauksia ja maailmankuvan epävarmuutta	40
7.2	Perhe, ystävät ja ryhmäytymishaaveita	43

7.3 Nuorilähtöinen kohtaaminen – toteutettua konkretiaa ja kompleksisia vaikuttimia	44
8 Lopuksi	49
Lähteet	51
Liitteet	
Liite 1. Haastattelurunko	
Liite 2. Informaatiolomake haastateltaville	

1 Johdanto

Opinnäytetyömme lähtökohtana oli kiinnostuksemme perehtyä sosiaalialan toiminnan tutkimuksien luomiseen ja tutkimukselliseen arviointiin. Olemme läpi opintoja huomanneet, että vaikka arviointia tehdään alalla jatkuvasti, järjestelmälliseen akateemiseen tutkimukseen löytyy harvoin työyhteisössä resursseja standardisoitujen lain tai tilaajatahojen vaatimien selvitysten ulkopuolella. Olemme kumpikin lisäksi erittäin kiinnostuneita asiakkaan oman asiantuntijuuden vaalimista kohtaan.

Opinnäytetyömme löysi uransa kiinnostuttuamme FUTU-hankkeen esittelystä, jonka jälkeen otimme yhteyttä hankkeen toteuttajiin tarjoten työpanostamme ja intressiämme tutkimuksellisen opinnäytetyön tekemiseen hankkeen toimintaan liittyen. FUTU-hankkeen toteutuksesta tarjottiin mahdollisuutta perehtyä toisen toteuttajan, Valo-Valmennusyhdistyksen toteuttamaan jalkautuvaan autotyöhön, sillä hankkeen viimeistely oli aloitettu, ja Valo-Valmennuksessa tunnistettiin tarve kerätä tietoa toiminnasta. Löysimme yhteisen intressin täten selvittää nuorten kokemuksia jalkautuvan autotyön menetelmistä.

Jalkautuvan autotyön arviointi Suomessa on julkista ja tasokasta, esimerkiksi Walkers autotoiminnasta on tuotettu useita vuosikatsauksia, julkaisuja ja opinnäytetöitä. FUTU-hankkeen jalkautuvan autotyön muoto on kuitenkin oma pilottinsa, jonka tutkiminen on tämän vuoksi erittäin tärkeää nuorten kokemusten kannalta. Vastaavaa yksilötason autotoimintaa ei Helsingin alueella ole aikaisemmin toteutettu, ja menetelmä tarjoaa kiinnostavaa näkökulmaa sekä nuorisotyön että jalkautumisen kannalta.

Työssämme olemme haastatelleet teemahaastattelun kautta seitsemää jalkautuvan autotyön toimintaan osallistunutta nuorta, keräten laaja-alaisen katsauksen heidän kokemuksistaan hankkeessa hyödynnetyistä metodeista. Vastaukset olemme jaotelleet ja analysoineet sisällönanalyysin keinoin vastaamaan kuinka menetelmien toteutuminen on tapahtunut ja onnistunut hankkeen kolmen keskeisen tavoitteen näkökulmasta: nuorilähtöisyys, osallisuus ja tulevaisuusohjaus. Opinnäytetyömme tarjoaa tärkeää näkökulmaa käyttäjien kertomana, ja rikastuttaa hankkeen loppuraportointia vahvistamalla ja lisäämällä ohjaajien havaintoja käyttäjänäkökulmasta. Tietoa on hyödynnetty muun muassa hankkeen loppuseminaarissa ja mahdollisessa menetelmien jatkekehityksessä.

2 Työelämäyhteistyö ja opinnäytetyön tarve

Opinnäytetyömme työelämäyhteistyökumppani on Valo-Valmennusyhdistys ja Creating Positive Future – FUTU -hanke, jonka toteuttajina Valo-Valmennusyhdistyksen lisäksi ovat Metropolia Ammattikorkeakoulu, Stadin ammattiopiston nuorten työpajat ja Espoon Hirviportin pienperheryhmäkoti (Creating Positive Future – FUTU 2019: 3). Valo-Valmennusyhdistys toimii palveluntuottajana ja kehittäjänä ympäri Suomen osana sosiaalialan toimijoiden kenttää. Yhdistyksen toiminnan tavoitteena on edistää työllisyyttä, osaamista, osallisuutta ja hyvinvointia sekä tukea ihmisiä heidän omien toiveiden ja tarpeiden mukaan erilaisissa elämäntilanteissa. (Valo-Valmennusyhdistys.)

FUTU-hankkeen kohderyhmänä ovat syrjäytymisvaarassa olevat 16–29-vuotiaat nuoret, jotka ovat huonosti kiinnittyneitä palveluihin, ja jotka eivät ole vielä löytäneet omaa paikkaansa työelämässä tai työllistymiseen johtavassa koulutuksessa (Creating Positive Future – FUTU 2019: 11). Kohderyhmän nuoret ovat siten haavoittuvassa asemassa niin työ- ja koulutusmarkkinoiden kuin palveluiden toimivuuden suhteen.

Koska yhdistyksen toiminnat limittyvät ja tukevat toisiansa, tässä opinnäytetyössä mainitaan monessa kohtaa myös Valo-Valmennusyhdistyksen Helsingin Myllypurossa sijaitseva Nuorisotakuutalo, tuttavallisemmin lyhennettynä NTT. Se tarjoaa matalan kynnyksen ohjausta, tukea ja olohuoneen 16–29-vuotiaille nuorille. Sen tavoitteena on vahvistaa kaikista heikoimmassa asemassa olevien alle 29-vuotiaiden nuorten aikuisten palveluja sekä täydentää paikallista palveluverkostoa. Nuorisotakuutalolle voi tulla yksilöohjaukseen, ryhmätoimintaan tai vain viettämään aikaa ja ”hengaillemaan”. Nuorisotakuutalolla järjestetään vapaaehtoista kynnyssetöntä työpajatoimintaa, jonka sisällöllä on moninaisia tavoitteita liittyen esimerkiksi voimaantumiseen, toimijuuteen, yhteisöllisyyteen sekä arjen ja elämänhallinnan taitojen vahvistamiseen. (Nuorisotakuutalo.)

Hanke tarvitsee osaksi toiminnan arviointia varten tietoa nuorten kokemuksista FUTU-toiminnan toteutumisesta. Yhteistyökumppanillemme on tärkeää toteuttaa monipuolista työn vaikutusten arviointia. Meillä opinnäytetekijöinä oli mahdollisuus olla nuorten äärellä ja kerätä haastatteluaineistoa heiltä. Sovimme Valo-Valmennusyhdistyksen FUTU-ohjaajien kanssa yhteistyöstä ja kävimme keskusteluja toteutustavasta ja heidän tiedonsaantitarpeistaan.

Monipuolisen arviointitiedon tuottaminen on alalla perusteltua. Esimerkiksi Anne Puuronen on tutkimuksessaan todennut, että etsivän nuorisotyön vaikuttavuuden seuranta ja arviointi on tärkeää toiminnan kehittämisen vuoksi. Etenkin työn laadullisen puolen

arviointiin olisi hänen tutkimuksensa mukaan tarvetta alalla ja sitä voi tehdä esimerkiksi tutkimalla nuoren kokemuksia asiakkuusprosessin laadusta. (Puuronen 2014: 54, 60, 97.) Tästä voisi ajatella, että niin lisätutkimukselle kuin opinnäytetöille on tarve etsivän nuorisotyön alalla. Oma opinnäytteemme tuo nimenomaan laadullista arviointitietoa yhteistyökumppanillemme nuorten kokemuksista, mutta on samalla myös pieni osa nuorisoalan keskustelun ja kehittämisen ylläpitämistä.

3 Opinnäytetyön teoreettinen tausta

Tässä luvussa esittelemme opinnäytetyöhömmme liittyvää teoriataustaa. Pohjustamme aihetta ensin tutustumalla käsitteisiin etsivästä ja jalkautuvasta nuorisotyöstä, minkä jälkeen kerromme autolla tehtävästä sosiaalityöstä niin kansainvälisessä kuin kotimaisessa kontekstissa. Siitä etenemme FUTU-hankkeen autotyössä olennaiseen työmenetelmään; tulevaisuushajukseen, jonka taustaa ja luonnetta avaamme. Lisäksi pureudumme lyhyesti osallisuuden käsitteeseen sekä perustelemme lähdemateriaaleilla, miksi nuorten äänen kuuleminen on tärkeää.

3.1 Kuka, miten ja missä? – etsivä ja jalkautuva nuorisotyö

Koska FUTU-hankkeen autotyö on jalkautuva etsivän nuorisotyön muoto, on tarpeen avata teoreettista taustaa etsivään ja jalkautuvaan työhön liittyen. Nuorisolakiin (1285/2016) on kirjattu etsivän nuorisotyön tehtäväksi tavoittaa nuoria, joilla on tuen tarpeita, ja auttaa heitä pääsemään palveluihin ja tarvitsemansa tuen piiriin. Laissa määritetään myös, että etsivä nuorisotyö perustuu nuoren vapaaehtoisuuteen ja työn lähtökohtana on nuoren oma arvio tuen tarpeistaan (Nuorisolaki 1285/2016). Nuoren tarpeista lähtevä työ on siis lakiin asti kirjattu ominaisuus etsivässä työssä. Elina Nivalan ja Sanna Ryytäsen ovat mukaan etsivän nuorisotyön olemusta kuvaa muun muassa toimintaan osallistumisen vapaaehtoisuus, nuoren oman elämän asiantuntijuuden tunnustaminen, kuulluksi tuleminen ja osallisuuden edistäminen (Nivala & Ryytäsen 2019: 283–284). Etsivä nuorisotyö on siis lähtökohtaisesti luonteeltaan hyvin nuorilähtöistä. Työtä tehdään nuorten omilla ehdoilla ja pääasiassa sen perusteella, mitä nuori itse työntekijälle kertoo.

Toiminnan ja ohjauksen ollessa nuorelle täysin vapaaehtoista, työntekijän on pyrittävä rakentamaan suhteesta sellainen, että nuori kokee työntekijän olevan luotettava aikuinen, joka voi auttaa nuorta. Tarja Juvosen mukaan ammattilaisen rooleina on etsivässä nuorisotyössä olla nuorelle luottohenkilö, kanssakulkija, rohkaisija sekä asioiden ajaja.

Työntekijä voi toimia myös ikään kuin “välittäjänä” nuoren ja palveluiden välillä, ja tukea nuorta liittymään palveluiden piiriin ja pysymään niissä. Juvonen lisää, että ammattilaisen roolit painottuvat työssä vaihdellen riippuen asiakkaasta ja asiakasprosessista. (Juvonen 2013: 22–23.) Olennaisessa osassa työn onnistumista on siten nuoren ja työntekijän välille muodostuva suhde.

Jotta nuoren elämään ja tämän tarpeisiin voidaan päästä käsiksi, on työntekijän tutustuttava nuoreen ja saada hänet kertomaan asioistaan. Sitä varten on työntekijän ylläpidettävä kontaktia nuoreen sekä yritettävä rakentaa luottamussuhdetta itsensä ja nuoren välille. Piia Huhtajärvi kuvaa ammatillista etsivää nuorisotyötä menetelmänä, jonka vaiheita ovat kohdealueen ja -ryhmän kartoitus, tavoite tulla nähdyksi ja huomioiduksi kohdealueella, kontaktinen luominen ja luottamussuhteen syntyminen. Kun kontakti ja luottamus työntekijän ja nuoren välille on syntynyt, työn tavoitteena on muutosesteitä poistamalla, motivoimalla, rohkaisemalla sekä rinnalla kulkemalla saada aikaan muutoksia nuoren elämässä. (Huhtajärvi 2008: 447–449.) Koska nuoria lähdetään “etsimään” heidän omilta alueiltaan sen sijaan, että nuoret kävelisivät itse sosiaalipalvelun toimiston ovesta sisään, toiminnan nuorilähtöisyyden ja nuorten tarpeisiin vastaamisen tärkeys korostuu nuoria tavoitettaessa.

Menetelmänä jalkautuva työ on aivan omanlaistaan verrattuna esimerkiksi perinteisempään toimistossa, instituutioissa ja virastoissa tapahtuvaan sosiaalityöhön. Kirsi Juhila on lähestynyt etsivän ja jalkautuvan työn toimintaa alueellisuuden ja paikan käsitteen kautta. Jalkautuminen ja “etsiminen” tapahtuu ihmisten arjen fyysisissä ja toiminnallisissa asumisen ja elämisen ympäristöissä. Ihmisiä, joita voi olla muuten vaikea saada palvelujen piiriin, voidaan mahdollisesti tavoittaa ja kohdata paremmin heidän omissa lähiympäristöissään. Juhila kuvaa, että sosiaalityön toimintaympäristöissä ei juurikaan reflektoida paikan merkityksiä, mutta jalkautuvassa työssä se kuitenkin on osana työn organisointia. (Juhila 2018: 139–140.) Kohtaamisen paikkojen reflektointi on siten asiakkaiden tavoittamisen ja toiminnan onnistumisen kannalta keskeistä.

3.2 Autotyö meillä ja maailmalla

FUTU-hankkeen suunnitelmassa Valo-Valmennusyhdistyksen jalkautuvan työn mallin keskeisiksi työvälineiksi kuvataan auto, tabletit ja kännykät. Autolla työntekijät voivat liikkua nuorten luokse ja toisaalta kuljettaa nuoria palveluihin. Auto myös muodostaa pienen oman tilan, jossa mahdollistuvat kohtaaminen ja keskustelu säässä kuin säässä. Toisaalta puhelimilla ja verkkoyhteydellä voidaan helposti hoitaa nuoren asioita palveluissa. (Creating Positive Future – FUTU 2019: 13–14.)

Autotyö osana jalkautuvaa toimintaa on väline, jota on jo aiemmin hyödynnetty sekä maailmalla että Suomessa. Aseman Lapset ry on kenties merkittävin autotyön toimija koko Suomen alueella. Yhdistyksen Walkers-bussi jalkautuu pääasiassa pääkaupunkiseudulla, kun taas sen ylläpitämät viisi Walkers on Wheels asuntoautoa toimivat pieninä nuorisokeskuksina valtakunnallisesti. Kummankin asiakasryhmää ovat lähes poikkeuksetta alle 18-vuotiaat nuoret, ja työssä pyritään luomaan vaihtoehtoisia ajanviettopoja heille kartoittamalla ajanvieron mahdollisuuksia sekä nuorten tilannetta alueella. Toimintaa tuottavat autoissa toimivat vapaaehtoiset yhdessä koulutettujen nuorisotyön ammattilaisten kanssa. (Walkers bussi; Walkers on Wheels.)

Viimeisimpänä kotimaisena tutkimustyönä on Nuorisotutkimusseuran ”Liikkuen läsnä – Hetkessä teille” tutkimushankkeen loppuraportti, jonka toisena tavoitteena on ollut kuvata Aseman lapset ry:n ”Wauto” liikkuvaa nuorisotyön autotoimintaa 60. paikkakunnalla, luomalla uusi, systemaattinen tutkimusaineisto kokemuksista. (Tormulainen & Kauppinen 2022: 15–16). Wauto toimii neutraalina kohtaamispaikkana nuorille, ja toimii liikkuvana kahvilana, saapuen nuorten omille alueille joko harkitusti tai nuorten kutsu-
mana. (Tormulainen 2022: 67, 73–74). Nuorten kokemuksissa korostuu auton lämmi-
minhenkisyys ja rento ilmapiiri johtuen suunniteltujen aktiviteettien välttämisestä ja tarkasti strukturoimattomasta toiminnan luonteesta.

Hyvin samantyyllisellä konseptilla toimivat Nuori Espoon ylläpitämät liikkuvat nuorisotilat Patrik ja Kerttu. Autoilla jalkaudutaan nuorten ääreen, ja auto luo tilan nuorten kohtaamiselle, aktiviteeteille, ajanvietolle, kahvitelulle sekä ruokailulle aikuisten ja työntekijöiden kohtaamisen lisäksi (Espoo).

Auton merkitys ja hyödyllisyys on tiedostettu myös sosiaalialan kirjallisuudessa hyvän aikaa. Sosiaalityön professori Harry Ferguson Nottinghamin yliopistosta on avannut, kuinka auton merkitys yhteiskunnassa on kasvanut työkalusta emotionaaliseksi tilaksi, ”kodiksi poissa kotoa”. Samalla hän näkee, että sosiaalityö mielletään paikallaan pysyväksi toiminnaksi, mutta todellisuudessa asiakkaiden tavoittaminen vaatii hyvin usein liikkumismenetelmiä, auton ollen näistä tehokkain. Tällöin autosta tulee enemmän kuin kulkuneuvo, tuoden esiin sen syvemmän emotionaalisen merkityksen. Auto ominaisuuksineen luo tilan, jonka asetelma, luonnolliset tauot ja istumatyyli vähentävät luonnostaan työntekijän ja asiakkaan hierarkkista asetelmaa. Tilan emotionaalinen lataus eroaa siten tyyppillisistä toimintapaikoista. (Ferguson 2009: 276–277.)

Kansainvälisessä autotyötutkimuksessa merkittävänä voidaan lisäksi nähdä Lois A. Jacksonin ja Carol Stricken katsaus eri länsimaissa tuotettuihin jalkautuvan (pääasialli-

sesti autotyön) konteksteihin, sekä tämän vaikutukseen toiminnan kannalta. Eri kontekstitekijöiksi he tiivistävät taloudellisen kontekstin, sosiaalislaillisen kontekstin sekä fyysisen kontekstin (Jackson & Stricke 2020: 519–525).

FUTU-autotyön merkitys suomalaisessa kontekstissa on huomattava. Tiedossamme ei ole toista autotyötä tuottavaa nuorisotyön toimijaa, joka kohtaisi yli 18-vuotiaita nuoria Helsingin seudulla. Esimerkiksi Aseman lapset ry toiminnassa auton keskiössä on tuoda alueelle palvelu, FUTU-autotyön pyrkiessä lisäksi hyödyntämään auton liikkuvuutta nuoren henkilökohtaisiin tarpeisiin. Koska toimintamuoto on alueella täysin uutta, on erityisen tärkeää perehtyä siihen, kuinka toiminta koetaan asiakkaiden kannalta, mielelläänkö sen olleen hyödyllistä, ja onko sillä vastattu tavoitteeseen avata nuorille uusia näkökulmia ja mahdollisuuksia tulevaisuuteensa. Haluamme tutkia, onko autotyö ja yksilöohjaus menetelmänä nuorien itsensä näkökulmasta hyödyttänyt heitä, vai voitaisiinko sama saavuttaa perinteisin menetelmin. Mikä on auton rooli kohtaamisessa ja tulevaisuussuuntauksen rakentumisessa?

3.3 Tulevaisuussuuntautunut ohjaus

Opinnäytetyössämme tulevaisuussuuntautumisen käsitteistö perustuu Motiivi-hankkeen teorialle. Motiivi-hankkeen aikana tulevaisuussuuntautuminen on määritelty suhtautumiseksi tulevaan avoimesti, perustaen kuitenkin käsitys tulevasta nykyiselle ja menneelle. Tulevaisuussuuntautunut ajattelu ja toiminta kiinnitetään ohjaukselliseen toimintaan ja menetelmiin. (Raatikainen 2019: 3.) FUTU-hankkeen tavoitteina on tavoittaa palveluissa turhautuneita nuoria ja työskennellä näiden seurassa tulevaisuustyöskentelyn menetelmiä hyödyntäen. Tämän työskentelyn kautta pyrkimys on löytää malli, jolla voidaan tulevaisuusorientoituneesti kannustaa ja saada nuoria palveluiden piiriin. (Creating Positive Future – FUTU 2019: 8–9.)

Opinnäytetyötämme varten halusimme selvittää, kuinka menetelmät autotyössä ovat vaikuttaneet nuorten tulevaisuuskäsitykseen. Täten liikumme tulevaisuussuuntautuneen ohjauksen ytimessä, hakien vastauksia sen tuloksellisuuteen autotyön kontekstissa. Menetelmien onnistumisesta asiakkaan näkökulmasta kertoo tämän kokemus oman tulevaisuushorisonttinsa rakentumisesta työn aikana, sillä tämä on lähtökohta ja tavoite itse autotyössä.

Motiivi ryhmätoimintamalli perustuu kolmelle kysymykselle: Kuka minä olen? Mitä minä osaan? Mihin minä pystyn? (Piekkari 2019: 30.) Mallin muotoista menetelmällisyyttä on pyritty hyödyntämään FUTU-auton osalta, soveltaen sitä täysin uuteen toimintamalliin.

Ryhmätoiminnan keskeiset kysymykset ovat edelleen myös yksilöohjauksen ja asiakastyön tavoitteena, täten näiden tiedostaminen opinnäytetyössämme on oleellista. Meidän tavoitteenamme onkin löytää vastauksia siihen, onko kysymysten soveltaminen ja hyödyntäminen ohjauksessa johtanut asiakasnäkökulmasta muutokseen.

Autotyön ohjaustoiminta on kuitenkin yksilöohjausta, joten toimintaa on sovellettu ja täysin uusia menetelmiä kohtaamiseen on kehitetty jo tämän vuoksi. Samalla monien asiakkaiden kokemat haasteet ovat vakavia ja kriisitasoisia. Kysymykseksi nouseekin, kuinka tuoda tulevaisuussuuntausta osaksi haastavan tason jalkautuvaa työtä, ja millainen on nuoren tulevaisuuskuvan muutos ja tulevaisuuden horisontti, jos tulevaisuussuuntausta on kyetty toteuttamaan. Hankesuunnitelmassa on kuitenkin jo huomioitu, että tulevaisuussuuntautuminen on oleellista, kun nuori itse on valmis, pitäen mielessä nuorilähtöisyys, oikea-aikaisuus, vaihteellinen työ ja luottamuksen rakentaminen (Creating Positive Future – FUTU 2019: 10). Varsinainen tulevaisuustyö ja tulevaisuussuuntautuminen saakin alkuun jäädä taka-alalle ja olla välillistä.

Menetelmien onnistumiseen vaikuttavat olennaisesti asiakkaan omat toiveet ja tarpeet. Minäkuvan vahvistuminen ei voi tapahtua, eivätkä menetelmät ole onnistuneet, jollei työ vastaa asiakkaan omiin haluihin ja ellei asiakasta kohdata työssä yksilönä uniikkine tarpeineen. Pyrimmekin selvittämään, millaisia kohtaamisen menetelmiä aiemmin mainitun tulevaisuusohjauksen lisäksi hankkeessa on hyödynnetty, ja kuinka nämä ovat osaltaan vaikuttaneet asiakkaiden tulevaisuuskuvan kehitykseen. Lisäksi tutkimme työn vaikutuksia löytääksemme, miten uudet ja käytännönläheiset menetelmät ovat mahdollisesti edistäneet tulevaisuussuuntautumisen tavoitetta asiakkaan jakamien kokemusten perusteella.

3.4 Osallisuus – yhteisöjä ja vaikuttamista

Sosiaalipedagogisesti tarkastellen osallisuus terminä viittaa yksilön ja yhteisön väliseen vuorovaikutussuhteeseen, jossa yksilöllä on sekä valtaa että vastuuta laajemmasta yhteiskunnasta. Yhteisön toimintaan osallistumisen rinnalle Nivala ja Ryyänen liittävät kuulumisen käsitteen, jossa olennaista on yksilön tunne ja kokemus yhteisöön kiinnitymisestä ja oman itsen merkityksellisyydestä. Jotta osallisuus voi toteutua, on ihmisen voitava osallistua itselleen mielekkäillä tavoilla ja kokea tulvansa nähdynksi yhteisössä sellaisena kuin on. (Nivala & Ryyänen 2019: 138–140).

Etsivää nuorisotyötä määrittelevässä luvussa viittasimme Juvoseen, jonka mukaan etsivä nuorisotyöntekijä voi tukea nuorta palveluihin pääsemisessä (Juvonen 2013: 23).

Ohjaaja voi viranomaispalveluiden lisäksi tukea nuorta erilaisten ryhmätoimintojen ja yhteisöjen löytämisessä, mikä parhaimmillaan voi johtaa osallisuuden kokemuksiin.

Osallisuus on osana FUTU-autotoiminnan tavoitteita. Kiinnittyminen yhteisöön ja palveluihin, sekä täten laajempaan yhteiskuntaan ja mahdollisesti koulutukseen ja työelämään, ovat päämääriä autotoiminnan menetelmille. (Creating Positive Future – FUTU 2019: 14.) Osallisuus kiinnittymisessä merkitsee todellista vastavuoroista kuulumista, joka vahvistaa nuoren merkityksellisyyden kokemusta. Tämän vuoksi toteutumisen asteen tarkastelu on tärkeää. Haastatteluissa halusimme mahdollistaa sen, että voisimme kuulla nuorilta, olivatko he kokeneet vastavuoroista merkityksellisyyttä ohjaajan ja itsensä välillä sekä mahdollisuutta vaikuttaa toimintaan, voidaksemme pohtia, kuinka osallisuus on heidän kohdallaan toteutunut. Lisäksi halusimme kuulla nuorilta, onko heitä FUTU-ohjauksen aikana ohjattu ja tuettu pääsemään osaksi yhteisöä tai ryhmää, jossa osallisuutta voisi mahdollisesti syntyä. Kartoitimme myös sitä, millaisiin ryhmiin nuoret itse kokivat kuuluvansa.

3.5 Nuoren äänen kuuleminen arvioinnin keskiössä

Nuoren kokemusten arviointi on ensiarvoisen tärkeää hankkeen kehittämistyön luonne huomioiden. Tiedonkeruun menetelmäksi valikoitui meidän opinnäytetyöhömmme haastattelu. Koemme, että haastattelu antaa tilaa nuoren omalle äänelle ja toisaalta esiin nousseiden aiheiden syventämiselle paremmin kuin esimerkiksi paperinen tai sähköinen kysely.

Anu Gretschelin, Pirjo Junttila-Vitikan ja Anne Puurosen mukaan on havaittu, että asiakastytyväisyyskyselyt nuorisotoimialalla eivät tyypillisesti paljasta täysin asiakkaan kokemuksen kirjoa ja palvelun koettua vaikutusta. Kyselyjen on todettu tuottavan enemmänkin ennalta oletettua ja rajattua informaatiota, eivätkä ne luo mahdollisuutta asiakkaille avoimesti ilmaista kokemuksiaan. Vuorovaikutuksellisella arviointitiedon keräyksellä voidaan saada nuorten tarpeista lähtöisin olevia kehittämisen kohteita toiminnalle. (Gretschel & Junttila-Vitikka & Puuronen 2016: 104–105.) Oma tiedonkeruumenetelmämme on vuorovaikutteinen haastattelu, joka antaa tilaa keskustelulle, jonka etenemiseen ja sisältöön myös nuori itse pystyy vaikuttamaan.

Erja Sandbergin ADHD oireisille nuorille tuottamassa kyselytutkimuksessa paljastui, että nuoret kokivat usein palveluntarjoajien toimivan ennakko-olettamusten ja stereotyyppien kautta, keskittyen ongelmiin ja huomioimatta heidän vahvuuksiansa (Sandberg 2018: 100–101). Vastataksemme hankkeen nuorilähtöisyyden tavoitteeseen ja toteut-

taaksemme sitä myös omassa opinnäytetyössämme, halusimme kerätä nuorten omia kokemuksia itsestään, kokemastaan muutoksesta ja palvelusta avoimesti ja ennakkoluulottomasti. ADHD nuorten kokemus siitä, ettei heidän kokemustaan kuulla on mielestämme yleistettävissä ylipäättään marginalisoituihin nuoriin, joita kohtaan esiintyy vahvoja stereotyyppioita tilanteensa vuoksi. Tämän vuoksi nuorilähtöinen ja avoin suuntautuminen on tulosten kartoittamisen kannalta erityisen merkityksellistä.

4 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymykseksemme muodostui seuraava:

- ”Miten nuoret ovat kokeneet autotoiminnan menetelmät?”

Alakysymyksinä toimivat:

- ”Kuinka asiakkaan tulevaisuuskäsitys on muuttunut?”
- ”Kuinka asiakkaan osallisuus toiminnassa on toteutunut?”
- ”Ovatko menetelmät tukeneet asiakkaan omia toiveita ja tarpeita?”

Pääkysymyksemme perustuu hankkeen arviointitarpeisiin, menetelmäkehityksen tavoitteeseen autotoiminnassa, ja asiakkaan mielipiteen kuulemisen merkityksellisyydelle. Hankesuunnitelmassa on määritelty tavoitteeksi selvittää merkit ei-toimivista menetelmistä, ja luoda siirrettävä ja yleistettävä jalkautumisen malli (Creating Positive Future – FUTU 2019: 14). Tunnistaaksemme, mitkä menetelmät ja toimet ovat onnistuneita, tulee asiakkaita itseään kuulla ja selvittää, kuinka he ovat työn kokeneet, ja hyödyntää tätä tietoa mallin luomiseksi.

Työn onnistumisen arviointia varten on selvitystyön lähdettävä nuoren autonomian, osallisuuden ja asiantuntijuuden kunnioittamisesta. Tuloksellisimmatkaan menetelmät eivät ole yleistettävissä ja vietävissä eteenpäin, mikäli työ itsessään ei kunnioita asiakkaan omia tarpeita ja tunteita. Samalla käytettyjä menetelmiä ja luotua jalkautuvan työn mallia arvioitaessa asiakkaan kokemus työstä on kaiken keskiössä. Tiedot siitä, kuinka runsaasti asiakkaita on tavoitettu ja mitä toimia näiden kanssa on tehty, on hankittavissa kirjausten pohjalta. Olemme täten rajanneet kysymyksemme koskemaan toiminnan oleellisinta tavoitetta, kohdistuen opinnäytetyömme fokuksen asiakkaiden kokemuksissa piirtyviin laatutekijöihin, joita ei määrällisin menetelmin kyetä mittaamaan. Tässä etuna meillä on etäisyys asiakkaaseen: uskomme, että ulkopuolisina haastattelijoina

asiakkaan on helpompaa puolueettomasti esittää todellinen mielipiteensä hänen kanssaan toteutetuista toimista.

Alakysymykset ovat muodostettu FUTU-hankkeen hankesuunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden pohjalta. Asiakkaan tulevaisuuskäsityksen muutoksen tutkiminen vastaa asiakkaan oman kokemuksen selvittämisen tavoitteeseen ja avaa sitä, onko tulevaisuussuuntautuneella ohjauksella ollut todellista koettua vaikutusta asiakkaan elämään. Tulevaisuussuuntautuneiden menetelmien näkökulmasta juuri käsityksen omasta tulevaisuudesta olisi jossain määrin tullut muuttua, jotta menetelmien voidaan sanoa toimineen tavoitteen mukaisesti. Tulevaisuussuuntautuneisuus on oleellinen osa toiminnan filosofiaa, ja sen menetelmiä on käytetty osana työtä. Täten menetelmien kokemisen kannalta juuri tulevaisuushorisontin muutokset voivat merkitä koettua onnistumista tällä osa-alueella.

Osallisuuden toteutuminen liittyy olennaisesti FUTU-hankkeen palveluihin kiinnittymisen tavoitteisiin. FUTU-hankkeen pyrkimyksenä on lisätä nuorten työllistymistä ja avata heille selkeä ja toteutettava kuva omasta tulevaisuudesta. Onnistunut työelämään tai opintoihin kiinnittyminen vaatii lähtökohtaisesti osallisuuden ja kuulumisen kokemisen. Toiminnan tuloksellisuuden kannalta tuleekin siis selvittää, millaisia kokemuksia asiakas on saanut elämässään ja FUTU-toiminnassa osallisuuteen liittyen. Kokevatko nuoret merkityksellisyyttä, vastuuta ja nähdynsi tulemistä jossakin ryhmässä, kuten sosiaalisessa piirissään, mahdollisessa harrasteessa tai työssä, ja jopa yhteiskunnassa? Onko tämä kokemus kehittynyt FUTU-hanketyön myötä?

Asiakkaan tarpeiden ja toiveiden arviointi on oleellinen osa nuoren oman äänen kuulemistä. Jotta toiminnasta saadaan täysivaltainen kuva, tulee asiakasta kuunnella avoimesti ja stereotypiat syrjään asettaen. Tulevaisuussuuntautuneessa työskentelyssä oleellinen elementti on nuorilähtöisyys, jolloin nuoren oman tulevaisuusnäkökuvan kannalta on tärkeää, että nuori tulisi kohdatuksi yksilönä, ja tähän kohdistetut toimet palvelisivat nuoren omia suunnitelmia ja persoonaa. Asiakkaan omien toiveiden huomiointi on siis sekä osa toiminnan laajempaa tavoitetta tuottaa realistinen ja saavuttava tulevaisuuskäsitys asiakkaalle, että itseisarvoinen laadun mittari. Asiakas on oman elämänsä asiantuntija, ja jotta voimme arvioida toiminnan tuloksellisuutta, tulee huomio kiinnittää siihen, ovatko nuoren itsensä määrittelemät tarpeet kohdattu.

5 Toteutus, aineisto ja menetelmät

Opinnäytetyömme toteutus tapahtui pitkäjänteisenä ja muovautuvana toimintana vuorovaikutteisesti FUTU:n työntekijöiden asiakkaiden kanssa usean kuukauden ajanjakson aikana. Teimme huomattavasti pohdintaa siitä, kuinka parhaiten saavuttaa mahdollisimman kattava aineisto usein haastavasti kohdattavaksi mielleltävältä kohderyhmältä, ja täten pyrimme tässä luvussa kuvaamaan mahdollisimman tarkasti tekemäämme pohdintaa ja aineiston keräyksen konkretiaa.

5.1 Näkökulmamme haastattelun rakentamiseen ja toteutukseen

Opinnäytetyömme toteutettiin puolistrukturoituna teemahaastatteluna. Sirkka Hirsjärvi ja Helena Hurme määrittelevät teemahaastattelun puolistrukturoiduksi haastattelumenetelmäksi, jossa haastattelulle on etukäteen määritelty teemat, joiden mukaan se etenee. Teemat ovat kaikille haastateltaville samat. (Hirsjärvi & Hurme 2010: 47–48.) Tämä menetelmä palveli aineiston keräämistä parhaiten, sillä tällä tavalla emme rajoittaneet vastauksia liikaa ennako-oletuksiimme oleellisista asioista, vaan avasimme asiakkaalle itselleen mahdollisuuden puhua siitä, mikä teemaan liittyen hänestä itsestään on oleellista.

Haastattelukysymykset muodostimme hankkeen tarpeiden mukaisesti vastaamaan tutkimuskysymyksemme alakysymyksiä. Koska ennakoimme nuorille olevan haastavaa käsitellä abstrakteja akateemisia tutkimuskysymyksiämme sellaisenaan, on haastattelurungon kysymykset pyritty jakamaan alakysymysten teemojen pohjalta eri näkökulmiin, jotka vastaavat kysymykseen. Puolistrukturoidun haastattelumallin mukaisesti oli meidän haastattelumme aikana mahdollista tarkentaa nuorelle kysymysten merkitystä tarvittaessa lisää. Haastatteluruko on tarkasteltavissa kohdassa Liite 1.

Aineisto kerättiin FUTU-hankkeen yksilöohjaukseen ja ryhmätoimintaan osallistuneilta nuorilta. Haastateltaviin saatiin yhteys projektityöntekijöiden avulla, jotka kyselivät osallistujilta kiinnostuksesta ottaa osaa haastattelututkimukseen, jonka jälkeen työntekijä sopi haastatteluajankohdan asiakkaan kanssa. Haastateltavia meillä oli yhteensä seitsemän, ja iältään he kaikki sisältyivät hankkeen kohderyhmään (16–29 vuotta). Kaikki haastateltavamme olivat täysi-ikäisiä. Viisi haastattelua toteutimme kasvokkain Nuorisotakuutalon tiloissa. Kaksi haastateltavaa toivoivat puhelinhaastattelua, jotka mielellämme järjestimme heille.

Lähestyimme haastattelujen toteutusta tavoitteenamme luoda tilanteesta mahdollisimman nuorta kunnioittava ja stressitön. Toteutimme sitä metodologisesti lähestymällä haastatteluja keskustelullisina, pyrkien ylläpitämään mahdollisimman rentoa ilmapiiriä. Tähän olevat syyt voidaan jakaa kahteen: haastattelujen eettinen toteutus, sekä aineiston laadullinen rikastaminen. Eettisesti katsoen halusimme tällä tavoin minimoida tilaisuuteen mahdollisesti liittyvää jännitystä ja vieraille ihmisille omien haasteiden puhumisesta aiheutuvaa ahdistusta sekä varmistaa, että nuoret kokisivat mahdollisimman turvalliseksi ja helpoksi kieltäytyä vastaamasta meille taikka keskeyttää. Kieltäytymisen ja keskeyttämisen mahdollisuuden pyrimme tuomaan esiin niin, että nuorten olisi mahdollisimman helppo luottaa haastattelijoiden suhtautuvan siihen rennosti. Aineiston laadun syventäminen oli toinen tavoitteemme, sillä epäilimme, että nuorten olisi haastavaa spontaanisti kuvata kokemuksiaan, tunteitaan ja pohdintojaan haasteita kohtaan. Ajattelimme, että rennolla ilmapiirillä saisimme nuoret ehkä avautumaan enemmän.

Aloitimme tapaamiset haastateltavien kanssa esitellen itsemme, tarjoten kahvia ja juotavaa kasvokkaisissa tapaamisissa ja pyrkien mahdollisimman varhain murtamaan jäätä. Vitsailimme mahdollisimman aikaisin paikkaa hakiessa ja asettuessa esimerkiksi toisistamme ja itsestämme. Lisäksi ylläpidimme mahdollisuutta vitsailulle läpi haastattelun sekä yritimme löytää tilaisuuksia tähän tekemättä kuitenkaan vitsejä nuorten sanomista asioista. Juuri huumori oli tärkeässä roolissa lähestymistavassamme.

M: Ja yhteydenottotavatkin on varmaan yhdessä sovittuja

N1: Juu

M: [Ohjaaja] ei lähetele sulle jotain...

A: Mikä ois niinku, oudoin asia, jonka vois keksii?

M: Kirje. (yhteistä naurua)

Kun nuoret osoittivat haluttomuutta tai vaikeutta sanoittaa asioita, pyrimme siirtymään mahdollisimman luontevasti eteenpäin välttääksemme painostamista ja pitääksemme tunnelman keveänä.

M: No mites sit täs FUTU ohjauksessa, tai tässä, niinku täällä voitais, et oks sulla jotai niinkun missä sä voisit vielä tarvita vaikka apua, missä sua ei oo vielä autettu tai niinku oks jotain niinku mitä vois vielä tehdä sun hyväks enemmän?

N3: En mä osaa sanoo.

M: Joo.

Kannustimme myös sensuroimattomaan kielenkäyttöön. Nauroimme luonnollisesti mukana nuorten itse vitsaillessa asioista ja aktiivisesti validoimme heidän kielenkäyttöään. Kielenkäyttöä validoimme myös aktiivisesti. Mikäli nuori itse käytti kiro sanoja puheessaan, pidimme ne mukana omassa ilmaisussamme. Erään nuoren epäröidessä voiko hän käyttää kiro sanoja, sanoitimme että tämä on täysin hyväksyttävää.

N2: Käytiin sen kaa jätskillä ja jauhettiin.. jauhettiin vaan..

A: Saa kiroilla. (naurahdus)

Kaikkien haastattelujen päätteeksi vietimme hetken nuoren kanssa nauhoituksen päätyttyä jutellen vapaamuotoisesti osallistujan kanssa. Tällä pyrimme luomaan rennon ja luontevan siirtymän pois haastattelutilanteesta, sekä tarjoamaan helpon tilaisuuden vetää osallistuminen pois spontaanisti, mikäli haastattelu olisi jäänyt jostakin syystä painamaan nuoren mieltä.

Pyrimme noudattamaan läpi opinnäytetyöprosessin Arenen Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettisiä suosituksia (Arene 2020) ja Tutkimuseettisen neuvottelukunnan Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettisiä periaatteita (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019), joita hyödynsimme laatiessamme tutkimussuunnitelmaa ja suunnitellessamme haastattelun toteutusta ja litterointivaihetta.

Seuraavat vaiheet teimme Tutkimuseettisen neuvottelukunnan eettisten ohjeiden (2019: 8–9) mukaisesti. Osallistujille selitettiin suullisesti materiaalin käyttö opinnäytetyössä, materiaalin anonymisointi, haastattelun täysimittainen nauhoittaminen, materiaalin poistaminen sekä täysi vapaaehtoisuus: oikeus keskeyttää osallistuminen milloin tahansa, oikeus vetää materiaali käytöstä toteutuksen jälkeen, sekä oikeus olla vastaamatta kysymyksiin. Tämän lisäksi informoitiin asiakkaita haastattelijoiden yhteystiedoista. Haastattelun suostumus annettiin suullisesti, ja haastatteluperiaatteet käytiin samoin läpi verbaalisesti, että annettiin nuorelle tämän tahtoessa kirjallinen kopio. Informaatiolomake haastateltaville on tarkasteltavissa kohdassa Liite 2. Huomiona mainittakoon, että toisen toteuttajan sukunimi on prosessin aikana vaihtunut, ja tähän on liitteessä viitattu vanhalla sukunimellä ”Valo”.

Olemme opinnäytetyömme aineistossa pyrkineet kunnioittamaan osallistujien tietosuojaa. Henkilön tunnistettavuutta aineistossa voi myös vähentää suorien tunnistetietojen, kuten nimi, poistamisen lisäksi välillisten tunnistetietojen minimoimisella (Tietosuojaval-

tuutetun toimisto). Henkilötietojen osalta kerättiin yksilöitäen vain nuoren antaman haastattelun ääninauhoite, jotka on jaettu vain haastattelijoiden välillä digitaalisessa muodossa ja materiaali on tuhottu sovitusti opinnäytetyön julkaisun yhteydessä. Minikäänlaiset suoraan yksittäiseen henkilöön yhdistettävät tiedot eivät siten ole julkisia. Välillisinä tunnistetietoina olemme poistaneet esimerkiksi nuorten asuinseudunginosat tai muuten yksilöivät tiedot, jotka saattaisivat johtaa haastateltavan tunnistamiseen.

5.2 Aineiston kuvaus ja analyysimenetelmä

Aineistosta tuli laaja ja yllätyimme siitä, miten paljon nuoret meille kertoivat. Nauhoitteet olivat laadukkaita, joten saimme ne helposti litteroitua. Aineistosta teimme sisällönanalyysin teemoittelua apuna käyttäen. Hirsjärven ja Hurmeen mukaan teemat, joita analyysissa tarkastellaan, ovat aineistossa useamman haastateltavan kohdalla toistuvia piirteitä. Analyysivaiheen teemat voivat pohjautua teemahaastattelun teemoihin. Lisäksi aineistosta voi nousta esille myös täysin uusia teemoja. (Hirsjärvi & Hurme 2010: 173.)

Omassa analyysissamme yläteemoiksi nousivat nuorilähtöisyys, tulevaisuuskäsitys ja osallisuus, kuten haastattelurungossakin (Liite 1). Lisäksi erotimme omaksi teemakseen sen, mitä nuoret kertoivat FUTU-auton käytöstä. Näiden yläteemojen alle aineistosta syntyi erilaisia alateemoja.

6 Tulosten esittely

Tässä luvussa esittelemme analyysin tuloksia. Lainauksissa haastateltavien nimet on jätetty anonyymiyden takaamiseksi pois, joten olemme eritelleet kunkin nuoren N-kirjain ja numero -yhdistelmällä, esimerkiksi N2. Samaan tapaan, jos lainauksessa nuori on käyttänyt hänen kanssaan työskennelleen työntekijän nimeä, on nimi poistettu ja laitettu tilalle sulkeisiin "[ohjaaja]". Haastattelijat eli opinnäytetyöntekijät on merkitty heidän nimiensä alkukirjaimilla A= Annika ja M= Minni. Suorat tunnistetiedot olemme aineistosta poistaneet ja välilliset tunnistetiedot on minimoitu niin, ettei yksittäistä nuorta voitaisi lainauksista tunnistaa. Kaikki lainaukset ovat erillisiä, irtonaisia poimintoja eri haastatteluista, paitsi ne, joissa on lainattu myös haastattelijoiden kysymyksiä ja kommentteja. Nämä olemme eritelleet muista esimerkkilainauksista. Nuorisotakuutalosta on joissakin lainauksissa käytetty sen lyhennettä "NTT".

6.1 Osallistuneiden nuorten taustasta

Haastattelimme opinnäytetyötämme varten seitsemää FUTU-hankkeen toimintaan osallistunutta nuorta, jotka olivat iältään 18–29-vuotiaita. Kaikki nuoret asuivat Helsingissä. Viisi nuorta oli ollut jo pidempään hankkeessa mukana. Yksi haastattelemistamme nuorista oli jo lopettanut hankkeessa ja toinen puolestaan oli juuri joitakin viikkoja sitten aloittanut.

Kolme nuorta oli haastattelun aikaan työelämässä tai pyrkimässä sinne. Yhdellä oli osa-aikatyö, toinen oli aloittamassa uudessa työpaikassa pian ja kolmas oli käynyt juuri työhaastattelussa. Kaksi nuorta opiskeli: toinen osa-aikaisesti ja toinen oli lakannut käymästä koulussa, mutta toivoi voivansa vaihtaa koulua. Lisäksi yksi nuori oli eläkkeellä ja yksi äitiyslomalla.

Kolme nuorta on päätenyt FUTU-toimintaan Nuorisotakuutalon muista toiminnoista. Yksi nuori kertoi tunteneensa FUTU-ohjaajan, joka oli hänelle ehdottanut osallistumista. Eräällä nuorella puolestaan perheenjäsen tunsu FUTU-ohjaajan ja ehdotti nuorelle sitä. Toisella oli tuttu ehdottanut toimintaa ja ollut yhteydessä FUTU-ohjaajaan. Yksi nuorista ei erikseen kertonut, kuinka oli päätenyt toimintaan mukaan.

6.2 FUTU-auton käyttö nuorten kertomana

Pohjustaaksemme autotyön asiakaskokemuksia, koimme tarpeelliseksi selvittää, millä tavoin haastateltavat raportoivat auton käytön kohdallaan. Vastauksissa FUTU-auton käyttötarkoituksien osalta pystyimme hahmottamaan neljä selvää päätarkoitusta: jalkautuminen nuoren luo, auto kuljetustoimessa, auto keskusteluympäristönä sekä elämyksellisyys.

Jalkautuminen nuoren luo tulee esille tilanteissa, joissa ohjaaja on autolla tullut nuoren äärelle ja mahdollistanut täten keskustelun ja toiminnan tämän kanssa. Tämä on voinut merkitä nuoren kotiin tulemistä, nuoren tapaamista tämän pihassa sekä jalkautumista toiselle paikkakunnalle nuoren viettäessä aikaa toisaalla Helsingin lisäksi. Vastauksissa tuli ilmi useita tarpeita jalkautumiselle, joista nuoret konkreettisesti sanoittivat koronakriisin, kun nuori itsessään ei voi poistua kotoaan, nuoren saavuttaminen tämän luo tulemalla tämän kokiessa henkistä pahoinvointia, hakemusten täyttämisenä autossa nuoren kanssa, sekä nuoren vaikeus poistua kotoa alaikäisten lastensa kanssa. Jalkautuminen ilmenee käyttötapanä viidessä haastattelussa.

Auton käyttö kuljetustoimessa kuvaa kaikkea toimintaa, jossa auton pääasiallinen arvo on sen käyttö siirtymässä paikasta toiseen joko tavaran tai nuoren kohdalla. Nuoren kohdalla kuljetustoiminnallinen toiminta ilmenee kuvauksina kuntoutukseen viemisestä ja hakemisesta sekä tarjouksina viedä nuori palveluiden ääreen. Esineellisen kuljetuksen kohdalla, on nuorelle toimitettu ruokakasseja ja järjestetty nuorelle muuttoapua. Kuljetustoimi esiintyy mainintana kuudessa haastattelussa.

Auto keskusteluympäristönä merkitsee auton käyttöä paikkana, jossa nuoren kanssa voidaan käydä ohjaavia keskusteluja joko varsinaisena päämääränä, tai muun oheistoiminnan lomassa. Nuoret eivät vastauksissaan erottele juurikaan autossa spesifisti tapahtuneen yksilöohjauksen sisältöä, mutta esimerkkeinä käydyistä keskusteluista on asiakkaiden puolesta mainittu asepalveluksen aloituksen suunnittelemisen ja kyseleminen nuoren tilanteesta. Keskusteluympäristönä auto mainitaan neljässä haastattelussa.

Elämyksellisyys merkitsee auton käyttöä uusien ja/tai innostavien kokemusten mahdollistamiseksi nuorille. Esimerkkeinä tästä on haastatteluissa mainittu retket Lahteen, grillaamaan sekä Fiskarsille, syömässä käyminen ja autokaraoke. Elämyksellisyys ilmenee kolmessa haastattelussa.

6.3 Tulevaisuuskäsitys ja sen muutos

Hankkeen tavoitteena on ollut tuoda tulevaisuussuuntautumisen menetelmällisyyttä jalkautuvaan autotyöhön, joten oli oleellista tutkia, onko nuorten käsityksissä tulevaisuuttaan kohtaan tapahtunut muutosta, ja minkä laatuista muutokset ovat. Jaottelu kategorioihin on tehty hahmottamalla kaikki puheet muuttuneesta elämäntilanteesta ja ajatuksista tulevaa kohtaan, jakaen ne sen mukaan, millä elämän osa-alueella muutos voidaan havaita.

6.3.1 Konkreettiset arjen muutokset

Osana haastattelurunkoamme tahdoimme selvittää, kuinka nuorten elämässä yleisesti on tapahtunut muutosta työskentelyn aikana. Kuten aikaisemmin viittasimme, Motiivihankkeen malli perusteltiin pohdinnoille: Kuka minä olen? Mitä minä osaan? Mihin minä pystyn? (Piekkari 2019: 30). Näin ollen juuri nuoren kokemus omasta osaamisestaan ja pystymisestään on näkemyksemme mukaan syvästi yhteydessä tämän käsitykseen itsestään ja omasta tulevaisuudestaan. Useat haastattelemistamme nuorista olivat tarvinneet intensiivistä tukea erityisesti työskentelyn alussa. Näemme, että erityi-

sesti tällöin, tulevaisuuskuva rakentuu valtavasti nykyisyyden päälle. Voiko tulevaisuutta hahmottaa ilman vakaata arkielämän peruspohjaa?

Haastattelussamme esitimme nuorille kysymykset, kokevatko he itsessään arkensa muuttuneen ohjauksen aikana, ja mitä he voisivat omassa arjessaan muuttaa. Kahden nuoren vastauksissa kävi ilmi heidän kokeneen arjen muutoksen vähäisenä tai täysin olemattomana.

M: Onks sul niinku päivät erilaisii jollain tapaa verrattuna siihen et ennenku [ohjaaja] rupes sun kans duunaa asioita?

N2: Eipä oikeestaan.

Suurimpana muutoskohteena haastatteluina näkyy arjen jaksaminen. Tämä ilmenee moninaisina elementteinä, kuten päivittäiset valinnat, hyvinvointi, oman peruselämän sekä kodin ylläpitäminen ja päivärytmi. Yhdistävä tekijä onkin siis lisääntynyt kyky ylläpitää normielämän tarpeita hyvinvoinnin ja askareiden osalta. Vastauksissa juuri jaksaminen ja arjen perustarpeet kotiympäristössä liittyvät vahvasti toisiinsa.

N4: ...mä en pystyny pitää mun niinku tilaa siistinä ja mä en niinku pystyny hoitaa mitään asioita.

N3: Just sitä on, se on lisääntyny silleen et mä niinku siis koko ajan päivisin teen hyviä valintoja, sit teen niinku elämää parantavii valintoja jotenki sellast oman olon parantamisvalintoja ja sellast niinku yritän aatella koko ajan silleen että, et jaksaa pikkasen enemmän ku silleen tuntuis et muka ei jaksa, nii sitten, si se saattaa huomen niinku olla silleen jes ku mä tänää tein jotain, tai tälleen.

Samoin jaksamiseen liittyy vahvasti arkirytmien ylläpitäminen. Nuoret raportoivat keskimäärin aiemmin olleensa hyvinkin jumissa oman päivittäisen elämänsä kanssa, jääneen usein kotiin ja kokeneen lähtemisen vaikeaksi. Toisesta jaksamisen lisääntymisen näkökulmasta voidaankin hahmottaa kykenevyys muutokseen arjen sisällössä ja päivärytmissä.

N7: Öö joo! Koska no tos mä en käyny kouluu... kosk mä en halunnu, tai no mä en tykkää tost koulus mis mä oon. Ja mua ei kiinnosta se ja mä en vaan käy siel, nii mun koko rytmi oli se et mä nukun pitkää ja mä en tee mitää ja mua vaan ahisti ja ahisti enemmän ja enemmän, kosk mul ei ollu mitää tekemistä. ... Nii se sit, mä oon alkanu käydä tos FUTU:I ja NTT:llä mä en tiä liittyks ne mut ää...

N5: Umm no ainaki joinain päivinä tuntu et oli ehkä enemmän sellast niinku rytmiä arjessa tai sellasta et, et oli niinku syy lähteä ulos ja niinku käydä tapaamassa muita ihmisiä, silleen et ehkä se loi sellasta rytmiä elämään.

Lisäksi eräs nuorista oli osallistunut päihdekuntoutukseen FUTU-toiminnan avustamina ja aikana, sekä aloittanut päihteettömän elämän toiminnan kuluessa

N6: No varmaan päihteettömänä pysyminen ja koulussa käyminen... ois nyt sellaset.

Huomattavaa haastatteluissa onkin ollut juuri henkisten esteiden vähentymä arkitoiminnan ylläpitämisen saralla, eikä kenties niinkään muutoksen konkreettinen sisältö itsessään.

Arjen muutoksissa voidaan havaita lisäksi konkreettisempia elementtejä. Kolmen nuoren kohdalla esille tulevat asumistilanteen muutokset, muuton ja/tai asumisen viihtyvyyden muodossa.

N7: Me käytii grillaamaan ja muutto kans ja...

N4: Kun FUTU alko, ni mä muutin sillon just siihen niinku palvelutaloon, et se oli mulle niinku aika iso harppaus siitä, että mä olin et mun kotiolot oli ihan hirveät niinku.

Työ ja taloustilanteen muutoksia ilmeni samoin useissa haastatteluissa.

N1: Ihan kaikki mahdolliset hakemukset, osoitteen muutokset, kaikki niinku tällaset ns. paperihommat mitä piti tehdä ja sit tietysti just näissä niinku niinku jääkaapin täyttämässä ja tällasessa jeesas.

N3: Mul kävi ehk huono mäihä ton työn kans niinii mä öö silti mul joo täl hetkel tiedän, mihin mä oon menos, tiedän jo seuraavan vuoden about suunnitelmaa ja et mitä mä aijon täs tehdä ja... et vaik mul ei oo nyt rahaa niinku silleen ylimääräsiä nii mä sentään tienaan niit ite, mul on hyvä itsetunto siitä.

Arjen muutoksen kuvauksissa näkyy usein FUTU-toiminnan rooli tukena ja vaikuttimena jokapäiväisen elämän rakentamisen elementeissä, kuten työllisyyden ja talouden edistymisen kohdalla sekä asumistilanteessa ja arkirytmien kohdalla. Rajanveto konkreettisten muutoksien kohdalla siihen, mikä on FUTU-toiminnasta lähtöisin olevaa, onkin hankalaa, kun kyse ei ole konkreettisista järjestelyistä kuten paperitöistä. Nuoren lisääntynyt itsenäisyys toiminnan kuluessa on kuitenkin odotettavissa, sillä motivaation ja työkalujen karttuminen näkyy nuoren lisääntyneenä toimintakykynä, vaikka sen pohjana olisikin saatu ohjaus.

6.3.2 Formaalin elämän elementit

Formaalin elämän elementeiksi olemme analyysissämme mieltäneet erinäiset normatiiviseen elämäntapaan mielletty tehtävät ja toimet, nuorten kohdalla näiksi voidaan ensisijaisesti nimetä työ ja opiskelu, mutta myös asevelvollisuus, vapaaehtoistyö, harrastukset ja muut laajempaan yhteiskuntaan riippuvat toiminnot on analyysissämme luettu osaksi kategorioita. Edellä mainitut, melko normin mukaiset elämän osa-alueet ovat tuttuja myös psykologiasta. Esimerkiksi Robert Havighurst on jo 1940-luvulla määritellyt ihmisen elämäntapaan kuuluvia kehitystehtäviä, joita aikuisuudessa ovat mm. ammatitaidon hankkiminen ja sen ylläpitäminen (esimerkiksi kouluttautumalla), työura ja taloudellinen perusta, parisuhde ja perhe sekä tuottavaan vapaa-aikaan osallistuminen (Nurmi ym. 2014: 179). FUTU-hankkeen tavoitteissa puolestaan on jäsennetty tulevaisuusohjausta hyvinkin konkreettisista lähtökohdista: tavoitteena oli löytää malli, jolla kannustaa nuoria palveluiden piiriin (Creating Positive Future – FUTU 2019: 8–9).

Haastatteluissa tulevaisuudesta puhuttaessa nuoret hyvin itsenäisesti korostivat erityisesti suunnitelmiaan ja toiveitaan työn ja opintojen suhteen, joko niiden olemassaolon tai puuttumisen kannalta, ja vastaukset olivat keskimääräisesti pohdiskelevia. Muutoksia onkin syytä tarkastella seuraavasti: mikä muuttui tältä osin konkreettisesti, millaista muutosta on havaittavissa, ja kuinka nuoret kommentoivat niitä elementtejä, jotka eivät ole muuttuneet.

Toteutumisen tasolla voimme ensinnäkin tarkastella työllistymistä. Haastateltavista kaksi oli haastatteluajankohtana työllistynyt ja kolmas odotti vastauksia hakemastaan paikasta. Huomattavaa kuitenkin on, että työllistyneistä nuorista kaikki ovat pohtineet myös opintoja mahdollisuutena, ja työ yksistään pohdinnan kohteena ei ilmene lainkaan pelkän tulevaisuuden mietinnän tasolla. Halu aktiiviseen työllistymiseen opiskelun sijaan tai ennen jatko-opintoja oli työllistyneiden osalta selvä.

N2: Sit nyt kuuluu varmaan kuun vaihteessa saaks mä sen duunin... Vois kyl ilmottaa aikasemmin... Ärsyttää tää odottelu.

N5: Öö joo siis tällä hetkellä mä oon just nyt menossa takasin työelämään et mä saan ittelleni työpaikan, ja mä alotan tos toukokuussa.

Tämän lisäksi yksi nuorista oli saanut opintonsa etenemään, toinen aloittanut koulun vaihtamisen sopivampaan. Kaksi nuorista oli myös aloittanut vapaaehtoistyössä.

N7: No... kohta öö, mul oli tos kouluhaastattelu, koska mä haluan vaihtaa koulua. Nii mä vaihdan lukioo kaksoistutkintoa,

N4: Öö, no siis oon mä jonkun verran tehny niinku [ohjaajan] kans sellast, et me esimerkiks etittiin mulle vapaaehtois...(työtä).

Vastauksissa korostui huomattavasti ohjauksesta saatu tuki. FUTU-ohjaajalta oli saatu apua niin työn etsimisessä kuin vapaaehtoistyövaihtoehtojen selvittämisessä.

Viisi haastateltavista kertoi pohtineensa opiskelemista, kuitenkin vielä toteuttamatta suunnitelmiaan, ja tämä ilmenikin yleisimpänä normatiivisena toimenä nuorten pohdintoissa tulevaisuuttaan kohtaan. Vastauksissa välittyi sekä epävarmuus siitä, mitä opintoja tulevaisuudessa haluaisi suorittaa, että jaksamisen puute opintoja kohtaan. Yhdellä haastateltavissa hakupaikka oli jo valittuna. Asenteet jakautuivat selvästi pohdintaan alasta, joka itselle sopisi parhaiten, ajankohdan sopimattomuudesta juuri siinä elämäntilanteessa tai jaksamisen riittämättömyydestä.

N2: Ääää, niin just olis kiva tehdä... emmä tiä varmaan koulutuksen jälkeän duunii. Just se, et vitsi, ei pysty keskittyä opiskeluun.

N4: Et niinku et ehkä mahdollisesti hakisin ens vuonna yhteishaussa johonkin kouluun, jos on sellanen tilanne, että kykenee siihen.

N1: Mutta ehkä just jos löytäis jonkun vaikka tämmösen oppisopimustyyppisen ratkasun, nii se vois olla kiva.

N5: Joo mä haluisin mennä opiskelemaan [AMK tutkinto].

Tämän lisäksi huomattavaksi pohdintakohteeksi vastauksissa nousi harrastus- ja ryhmätoiminnan aloittaminen, joita haastateltavista neljä oli pohtinut mahdollisuutena.

N2: Niin kyl meil niinku frendit, ku jääny itteiltäni sivuun vähän toi skedeeminen, mut ne jaksaa painaa viel, niin ni kyl sit silleen, jos ens kesänä lähtis, alottais ton uudestaan, niin kyl niinku silleen.

N3: Mä haluisin niinku alkaa silleen aktiivisest harrastaa jotai.

Yksittäisenä tulevaisuuden pohdintana ja toteuttamiskohteena ilmeni lisäksi psykoterapian hakeminen ja aloittaminen. Tässä koettiin kuitenkin haastetta terapian edellyttämien hakujen ja tiedustelujen tekemisessä itsenäisesti.

N1: Ku mulla yks semmonen asia mun tulevaisuuden kannalta mikä on niinku ihan ensarvosen tärkeä ois päästä tonne, tänne kuntouttavaan psykoterapiaan.

Haastattelussa ilmeni myös formaaleja tehtäviä, joihin ei ole kiinnostusta tai joita nuoret eivät olleet ajatelleet. Yhtenä näistä voidaan huomioida nuoren kiinnostuksen puute asevelvollisuuden suorittamista kohtaan.

N2: "Lähetkö inttiin?" sano. Olis kyl yks juttu tuol mustal listal.

6.3.3 Tunne-elämän muutokset

Yhtenä tulevaisuuskäsitykseen vaikuttavana osatekijänä tekstissä nousivat nuorten kommentit, joissa ei niinkään viitata edellä esiintyviin päätöksiin tai konkreettisiin suunnitelmiin tulevaisuutta kohtaan, vaan muutoksiin asenteissa, motivaatioissa ja tunteissa tulevaisuuden osalta. Luottamus ja kokemus tulevaisuudesta on huomattava osa nuoren tulevaisuushorisonttia ja tulevaisuuden toteuttamista kohtaan, ja täten nostamme esiin ja pohdimme, millaisia muutoksia nuoret ovat tunnetasolla kohdanneet.

Motivaation muutokset pääasiassa olleet positiivisia. Nuoret kommentoivat haastatteluisaan kiinnostustaan ja innostustaan tulevaa ja uusia suunnitelmiaan kohtaan positiivisesti, joskin toisinaan varovasti ja usein näkökulmasta, joka kuvaa parempaa käsitystä siitä, mihin oma motivaatio on suuntautumassa.

N1: Sit taas semmonen ihan kokopäivänen opiskelu sit taas. En tiä oks se ihan, ihan mun heiniä.

N3: Ja myöskin siis rahattomuus on niinku ihan hirveetä, sehän siis se on niinku semmonen mikä syö, ihan hirveesti energiaa ja kaikkee ja silleen niinku... haluis niinku, öö, pitää yllä ite itseään niinku, taloudellisesti.

N2: Mut siis niinku silleen. Kyl mieluummin meen, meen tonne Walkersiin ku vääntämään jauhelihapihvei.

N4: Ja se on ollu silleen ihan lohdullista kuitenkin, että niinku, et on niinku erilaisia reittejä ja erilaisia tapoja niinku löytää ne omat paikat ja tehtävät elämässä.

Hyvinvoinnin tavoittelun lisääntyminen ilmenee tässä merkittävänä tunnetekijänä, joka vaikuttaa suoraan nuoren tulevaisuuteen. Moni nuorista on lähtenyt toteuttamaan toiminnan aikana asioita, joilla on positiivinen vaikutus omaan hyvinvointiin ja jaksamiseen.

N6: No totaa, ehkä ku mä kävin siin kuntoutuksessa, ni tullu sellanen öö sellanen, et ei ainakaan haluu elämäst sellast narkkarielämää.

N1: Ku mä oon just miettiny sitäki, että mä tartten esimerkiks sellasen duunin, et mä meen aamulla töihin, mä tuun sielt iltapäiväl kotiin, ja mun

ei tarvii miettii sitä työtä sen enempää, koska mul on kotona ihan tarpeeks, tarpeeks mietittävää.

N3: On. Me puhuttiin [ohjaaja] kans, [ohjaaja] oli se, jonka kaa mä olin pi-simpään silloin. Öö nii me öö muun muas noist vitamiineista ja kaikest täl-lasesti niinku silleen, ja sit että kannattaa niinku ainaki käydä silleen ker-ran päiväs ulkona, ja kannattaa niinku silleen tyylii tiskit hoitaa heti tai jo-tenki silleen semmosia vaik et tietty, mul oli jossain vaihees semmonen että mä vaik venyttelin joka ilta, ööö... kello seittemän.

Tunne-elämän paraneminen ilmenee vastauksissa siten, että kysyttäessä tai nuoren puhuessa ohjausta edeltäneistä tunteistaan, nuoren vastauksessa tilanne näyttäytyy olleen huono, tai huonompi. Vastaukset ovat kuitenkin menneessä aikamuodossa.

N3: Ei mitään hajuu, mul oli semmonen tunne, niinku et mä tuun kuolee seuraavana päivänä, tai siis tai siis ei se nyt ollu, en oman käden kautta tai mitään tällasta mut silleen et se semmonen et mä en luottanu mihin-kään.

N5: A: Silleen mut... kyl mä niinku ainaki haluisin olla optimistinen ja sa-noo, et asiat on niinku pikkuhiljaa menossa parempaan suuntaan

Osa vastauksista oli lyhyempiä, mutta noudattivat samaa kaavaa:

M: Miltä sun tulevaisuus, miltä tulevaisuus tuntu ennen ku sä tulit tähän toimintaan?

N6: Hmm, synkältä.

Kokemus maailmantilannetta kohtaan on hyvin epävarma. Tulevaisuuskäsitykseen on omana elementtinään, johon hanke ei ole voinut suorasti vaikuttaa, liittynyt myös maailmantilanne. Nuorten käsitykset ovat pitkälti kahteen jakautuneet. Ilmaisut epävarmuudesta ja ahdistuksesta toistuvat usein, erityisesti Ukrainan sodasta puhuttaessa.

N2: Toi Ukraina-juttu, että sinne ku et on hyökkäämäs ni se huolettaa. Tai ei tiä, mitä siin sit käy.

Osa vastauksista korosti tunnetilaa hyvinkin vahvasti.

A: Miltä tuntuu tän hetkinen maailmantilanne?

N4: Erittäin kaoottiselta ja pelottavalta.

Esimerkiksi voimme nostaa myös seuraavan.

M: Niinku miltä susta tuntuu tän hetkinen maailmantilanne? Vaikuttaaks...

N6: Ahdistaa.

Vaihtoehtoisesti nuorilla oli osassa haastatteluita huomattavan vaikeaa hahmottaa maailmantilanteen ja yhteiskunnan vaikutus itseän.

N1: Mutta tota. No korona... No, tottakai se tulee varmaan ny vaikuttaa niinku meidän kaikkien elämään pitkään, mutta... (huokaus) mut sitten taas siihenki mä oon ite suhtautunu vähän silleen, että no, se ny on tossa, ja ei se varmaa tost lähe.

N3: Itseasias just nyt on siis semmonen, et mä en tiä mitä tääl tapahtuu, niinku et aika paljon tapahtuu nytten, et se niinku nyt jännittää, ku siis se Ukraina ja Venäjä ja jotain, mä en tiedä mitä...

N7: Mä en ees tiä, mitä mun pitäis vastaa siihen kysymykseen... Ihan kaikki mitä tapahtuu nyt maailmas, toi Ukraina, ilmastonmuutos ja muutki asiat, mitä tapahtuu vaikuttaa paljon meidän elämään.

6.3.4 Muutokseen johtaneet elementit

Menetelmien onnistumisesta asiakkaan näkökulmasta kertoo tämän kokemus oman tulevaisuushorisonttinsa rakentumisesta työn aikana. Hankesuunnitelmassa on huomioitu, että tulevaisuussuuntautuminen on oleellista, kun nuori itse on valmis. Ohjauksessa on pidettävä mielessä nuorilähtöisyys, oikea-aikaisuus, vaiheittainen työ ja luottamuksen rakentaminen. (Creating Positive Future – FUTU 2019: 10.) Tulevaisuussuuntautuneen ohjauksen onnistumisen kannalta esille nousi haastatteluissa, kuinka nuoret viittasivat oman horisonttinsa rakentuneen vastauksissaan. Nuoren valmius on mainittu oleellisena tekijänä tulevaisuussuuntautumiselle, mutta vastaavasti, mikäli muutosta on tapahtunut, tuleekin tarkastella, missä suhteessa muutos on rakentunut nuoren omasta valmiudesta ja pohdinnasta, ulkoisten tekijöiden pohjalta ja oleellisimmin: millainen vaikutus FUTU-työllä on tulevaisuushorisontin rakentumisessa ollut.

Ensimmäiseksi muutostekijäksi havaitsimme haastattelujen perusteella arjen vaatimusten ja formaalin elämän tekijöiden merkityksen nuoren elämäkululle. Välttämättömästi nuoren elämään vaikuttavat taloudelliset tekijät kuten elannon hankinta, laskujen ja henkilökohtaisen talouden ylläpitäminen, ja nämä pakottavat nuorta tekemään tulevaisuuteensa vaikuttavia päätöksiä.

N2: Se on eri juttu, jos siit saa rahaa. Sit taas niinku löytyy motivaatioo.

N1: Just tehtiin sen kans ihan kaikki mahdolliset hakemukset...

Myös sisäinen käsitys työn hankkimisesta lopullisena tavoitteena ilmenee nuorten vastauksissa ja suuntaa heidän suunnitelmiaan tulevaisuuden osalta. Työnhankintaa (tai sitä edeltävää opiskelua) ei tarvinnut nuorille korostaa, vaan nuoret itse pitkälti käsittivät tämän suuntana elämälleen. Lopullisena tavoitteena nuoret kokevat jo tietynasteisen ”aikuiselämän” saavuttamisen ja tämä suuntaa heidän suunnitelmiaan, muiden elementtien vastatessa pikemminkin kysymykseen ”kuinka”, ”millainen” ja ”voivatko” he tähän lopulta elämässään päästä.

N7: Hmm... no varmaa löytyy jotai ku tarvii apuu mut joo varmaa tulevaisuus tarkoittaa kans sitä et saa paremman idean ja miten mä voisin, miten tää aikuiselämä toimii.

Merkittävää tuloksissa on, että vaikka toiminnan asiakkaiksi on päätynt haastavassa tilanteessa olevia nuoria, joista monen tulevaisuus on ollut epävarma, ovat nuoret pohjineet huomattavasti vastauksiensa mukaan itse omaa tulevaisuuttaan. Keskimäärin vastauksissa näkyy henkilökohtaisen pohdinnan olevan uutta ja alkaneen FUTU-työn aikana. Pohdinnan tärkeys myös tunnustetaan, vaikka siihen ei täysin olisi ollut jaksamista vielä.

N4: No aika silleen päivä kerrallaan, mut kyl mä silleen oon vähän niinku sellasta lähitulevaisuutta suunnitellu.

N6: Oon huomannu, et elämässä on paljon muutaki ja et on paljon ihmisii, kenest saa vertaistukee ja ettei oo niinku yksin.

N1: Mun pitäis vähä, vähä enemmän vielä panostaa siihen niinku miettimiseen et mitä sitä lähtis sit joskus tekee.

Keskustelut FUTU-ohjaajan kanssa ovat valtaosalla haastateltavista heidän kuvauksensa mukaan tukeneet tulevaisuuskuvan muutosta, mikä luonnollisesti on linjassa tulevaisuusohjauksellisten menetelmien kanssa.

N4: Mut niinku ainakin mä oon saanu niinku ideoita ja niinku sellast ohjausta siihen, et niinku et mitä mun tulevaisuus vois olla.

N3: Semmonen, siis tää on niinku öömm kaikist suurin apu mikä mul on ehk ollu, nii semmonen henkinen, tietty semmonen, mä en oo ihan ypöyksin vaik yleisesti ottaen oon yksin. Mut sit jos mä tuun tänne ja juttelen jonkun kaa nii sit on hetken semmonen niinku.. niinku hetki, jossa sit käydään yhdessä niit asioit läpi.

N7: Hmmm... No. Periaattees joo... Mut mä en tiä onks se vaan niinku... se ei oo vaan koska mä oon jutellu niinku [ohjaajan] kaa, mutta kai se (tulevaisuuskuva) on niinku vaihtunu vähä.

Merkittävänä keskustelutyövälineenä, täten omana muutoselementtinään, nousevat esiin tilanteet, joissa ohjaaja on antanut asiakkaalle ehdotuksia asiakkaiden mahdollisuuksista ja informaatiota vaihtoehtoja, jotka saattaisivat tälle sopia. Moni nuori korostaa, että muutostekijänä on ollut ohjaajan antama tieto ja periksiantamaton lähestyminen heidän haasteitaan kohtaan.

N2: Joo joo, ei se luovuta ikinä. Tänäänkin otti asian puheenaiheeksi.

N1: Et ku [ohjaaja] on siitä just loistava et, ku se tulee sit se on silleen et nyt tehään tää, perkele!

N4: Mut niinku ainakin mä oon saanu niinku ideoita ja niinku sellast ohjausta siihen, et niinku et mitä mun tulevaisuus vois olla.

Viimeisenä tulevaisuuskuvan muutokseen on vaikuttanut maailmantilanne. Osin tämän suhteen nuorilla on ollut vaikeus hahmottaa, kuinka maailmanlaajuiset tapahtumat saattavat vaikuttaa tulevaisuuteensa, ja yleisimmin tilanteiden vaikutukset ilmenevät epävarmuutena ja ahdistuksena.

A: Mut silleen, et tuntuuks susta, et täl hetkel muu, et vaikuttaa hirveesti sun elämään vaik just joku Venäjä ja sen sekoilut?

N2: No ei nyt silleen, kattoo nyt... Eihän se. Selviää sit ensi jaksossa.

6.4 Osallisuuden toteutuminen

Kuten aiemmin teoriaosuudessa osallisuuteen liittyen kirjoitimme, FUTU-autotoiminnan yhtenä päämääränä on saada nuoria kiinnittymään yhteisöihin ja palveluihin sekä mahdollisuuksien mukaan myös opintoihin tai työelämään. Selvittääksemme, kuinka asiakkaan osallisuus toiminnassa on toteutunut, kysyimme nuorilta, millaisiin osallisuuden liittyviin toimintoihin heitä on FUTU-ohjauksessa rohkaistu tai tuettu. Lisäksi keräsimme tietoa siitä, millaisiin ryhmiin hankkeen nuoret kokevat ylipäättään kuuluvansa sekä kartoitimme, mitä nuoret itse kaipaavat yhteisöiltä ja ihmissuhteilta.

FUTU-ohjauksessa nuorille on ehdotettu ja heitä on autettu hakeutumaan erilaisiin toimintoihin, jotka parhaimmillaan voisivat tuottaa osallisuuden kokemuksia nuorille. Suurin osa nuorista kertoi, että heille oli tarjottu FUTU-hankkeen ja Nuorisotakuutalon työpajoja. Lisäksi nuoria oli heidän mukaansa kannustettu ja autettu hakeutumaan työhön, vapaaehtoistyöhön, nuorisotakuutalon verkossa tapahtuvaan toimintaan sekä harrastuksiin. Yksi nuorista oli myös osallistunut hankkeen järjestämään kehitysprojektiin.

6.4.1 Osallisuuden ilmeneminen

Aineistossa näkyi, että haastattelemamme nuoret kaipaavat erilaisia ryhmiä ja yhteisöllisyyttä elämäänsä. Moni kertoi haluavansa harrastaa tai tehdä vapaaehtoistyötä. Myös ryhmän laadulle ja suhteiden syvällisyydelle annettiin arvoa.

N4: Mä kaipaaisin ehkä jotain sellasta, et olis joku porukka, jonka kanssa yritettäis vaikuttaa johonkin asiaan.

N5: Joo kyllä se niinku mun mielest se on tosi tärkeetä et on sellanen niinku viihtyisä työpaikka, että et mä mielummin valitsisin sellasen työpai-kan, mikä maksaa vähemmän mut siel on niinku hyvä työyhteisö.

N6: No, ehkä sellast luottamusta ja öö sellasta... hmm... toisten ymmärtämistä tai silleen niinku, et osataan, et kaikki siinä yhteisös osais asettuu niinku toisen tilaan tai silleen. Ja sit, hmm, no kilttei ihmisii, et mä en tykkää sellasest pomottelusta tai tollasest yhtään.

Kaikki nuoret kokivat kuuluvansa omaan perheeseen. Yhtä lukuun ottamatta nuoret mainitsivat myös kaverit. Lisäksi nuorten haastatteluissa mainittiin yksittäin vapaaehtoistyö, kulttuuriyhteisöön kuuluminen, työyhteisön osana oleminen ja suku. Yksi nuorista kertoi löytäneensä vertaistukea ja kuvaili tunnetta siitä, että ei ole yksin.

N6: ...et elämässä on paljon muutaki ja et on paljon ihmisii, kenest saa vertaistukee ja ettei oo niinku yksin. Ja et ehkä se, et ihan perusasioista-kaan niin ei tarvii pärjää yksin; kaupaa käyminen ja tolleen.

Vertaistuen kokemuksen saaminen ja tunne siitä, että apua voi saada, on jotain, mitä edellisen lainauksen nuorelle on hänen mukaansa tullut FUTU-toimintaan ja -ohjaukseen osallistumisen kautta. FUTU-toiminnan myötä on voinut myös löytää uutta yhteisöllisyyttä arkeensa.

N5: Mä tulin tänne NTT:lle ja tutustuin ihmisiin... niinku käydä tapaamas-
sa muita ihmisiä.

N7: Koska no tos mä en käyny kouluu... kosk mä en halunnu, tai no mä en tykkää tost koulus mis mä oon. Ja mua ei kiinnostu se... Nii se sit, mä oon alkanu käydä tos FUTU:l ja NTT:llä mä en tiä liittyks ne mut ää, nii sen jälkeen mun, mul jotain tekemistä ja tuntuu paremmalt...

6.4.2 Osallisuuden haasteet

Nuoret kuvasivat myös kuulumattomuuden kokemuksia. Yksi nuorista kertoi, ettei koe kuuluvansa perheen ulkopuolisiin ryhmiin, mutta ei toisaalta kaipaa niitä. Vaikka lähes

kaikki nuoret kokivat kuuluvansa kaveripiiriin, niin kaksi nuorta kertoi silti myös ulkopuolisuuden ja pinnallisuuden tuntemuksista kavereiden kohdalla.

N6: Kyl mul on niinku kavereita ja tälleen, mut emmä nyt ihan koe kuuluvani aina sinnekään.

N5: Ja niinku on, on kavereita ja heidän kanssaan tulee vietettyä aikaa mutta, ei oo ehkä niinku... sillee niinku välil tuntuu, ehkä on vaa silleen niinku pinnallisesti niinku tavallaan tuntee toisen ihmisen ja ei ehkä välttämät tuu puhuttuu mistää sellasesta niinku niin sanotusti elämän suurista mysteereistä tai mistää sellasesta että...

Hahmottelimme aineistosta nuorten kuvaamia osallisuuteen liittyviä haasteita ja epävarmuuksia. Joillakin nuorilla kaverit ja perhe olivat maantieteellisesti kaukana itsestä. Nuoret kertoivat esimerkiksi erilaisuuden ja ulkopuolisuuden tunteista, kiusaamiskokemuksista sekä harrastuksen ylläpitämisen haasteista ryhmätoimintoihin ja yhteisöihin osallistumisen suhteen.

N1: Nii mä oon aina ollu sellanen niinku ulkopuolinen niis ryhmässä, että mä oon vaan todennu et mä pysyn poissa ryhmistä.

N6: Mul on tota, tulee aina paineita noissa sellasis tollasis jutuis, kun mua on joskus kiusattu ja tälleen, ni sit mulle on jotenki uudet ihmiset tuo sel-last painetta ja ahistusta ehkä enemmän ku iloo.

Eräs nuori esimerkiksi tunnisti ryhmätoimintojen mahdollisen hyödyn, mutta hänellä haasteena oli kiinnostuksen puute.

N1: Se voi olla, että mä saattaisin jopa hyötyä, mut se on se eri asia, että kiinnostaako.

Nuoret kuvailivat myös tuntemuksia siitä, kun ei kuulu vaikkapa formaaleihin yhteisöihin eikä arjessa ole esimerkiksi työ- tai koulupaikkaa.

N3: Ja mä todellaki tajuun siis toi osallisuushan on hirveen tärkeätä, sillai et sillon ku ei tee päivisin mitää, nii sillon vaa kävelee tuol kaduilla ja niinku...öö. Ihmiset tulee töistä tai on menos johonki, ja sä et oo menos mi-hinkää, on se vähä semmonen et kyl sen niinku jossain kohtaa tuntee vaikka ois silleen niinku... mitä pidempi se aika on nii sitä niinku, sitä enemmän sitä tajuu että muut tekee jotain ja ite ei.

N5: Varsinki niinä aikoina, ku ei ollu sellasta työpaikkaa tai... sit helposti jää vaan niinku lojumaan sisälle kaikki kaverit.

Opinnot tuntuivat nuorista haastavilta esimerkiksi opiskelun vaikeuden sekä niissä pärjäämisen ja jaksamisen takia. Yksi nuorista kuvaili opintojen raskautta ja toinen kuvasi, kuinka opintojen saavutettavuus arvelutti.

N3: ...yhteishaussa varmaa hakee johonki. Mutta siis toi lukio oli niin niinku... pitkä. Et mä en niinku hetkeen nyt varmaa jaksaa mitään.

N4: Saavutettavuus opiskelulle ja niinku semmonen niinku, ku silleen neuroopätyypillisenä on aika silleen vaikeaa välillä niinku opiskeluympäristöt.

Koronapandemian (COVID-19) aiheuttamat rajoitukset toivat koko sosiaalialalla ryhmien toimintaan ja niihin osallistumiseen rajoituksia ja mittavia haasteita. Vaikka esimerkiksi Nuorisotakuutalolla oli tarjolla verkossa tapahtuvaa ryhmämuotoista toimintaa, sen kuvattiin olevan riittämätöntä.

N4: Ni, niin se oli niinku tosi rankkaa, koska sit ei niinku päässy mihinkään eikä päässy tapaa ihmisii niinku livenä ja sit just, kun mullakaan ei oo tääl ketään niinku sukulaisii tai ystävii, joit ois voinu tavata, niin sit se oli tosi rankkaa. Ja mut toki se oli parempi, ku ei mitään, et oli sitä niinku virtuaalitoimintaa, mut sitten niinku mut ku se ei niinku riitä.

Nuorille on ohjauksessa tarjottu monia erilaisia kohteita osallisuuden toteuttamiselle ja yhteisöjen löytämiselle. Vastauksissa korostuu kuitenkin lievästi jo oleellisena osallisuuden lähteenä perhepiiri sekä olemassa olevat ja toivotut, epämuodolliset vapaa-ajan kaverisuhteet. Haasteiden osalta nuoret tunnistavat myös kiinnittymisen formaaleihin yhteisöihin.

6.5 Asiakkaan tarpeet ja toiveet – nuorilähtöisyys toiminnassa

Opinnäytetyössämme selvitettiin hankkeen tavoitteiden mukaista nuorilähtöisyyden onnistumista kerätäksemme tietoa siitä, onko työssä onnistuttu kuulemaan nuorta oman elämänsä asiantuntijan asemasta ja toteutettu tulevaisuussuuntausta asiakkaan omien tarpeiden mukaan. Tarkoitus on ollut lähteä konkreettisesti muuttamaan nuoren elämään ja ottamaan yhdessä askelia paremman tulevaisuuden suuntaan, mutta tärkeää on, että tehdyt toimenpiteet eivät vastaa vain ohjaajan käsitystä taikka sisäistettyä sosiokulttuurista lähestymistä, vaan ovat nuorten omien toiveiden kanssa linjassa.

6.5.1 Tarpeen ja toiminnan vastaavuus

Tässä osiossa tarkastelemme yleismäärällisesti jaotellen, mitä teemoja nuoret yleisimmin nostavat avuntarpeinaan esille, ja vastaavasti mitkä avun muodot ja tarjotut ehdotukset ovat välittyneet heille ohjaajan antamina ja heille tarjoamina. Ideaalisesti voimme näin yksittäisten anekdoottien sijaan tarkastella yleistasolla laajemman otannan kautta, pyöriikö nuorten mielissä samat tarpeet ja teemat kuin hankeohjaajien.

Nuorten kuvaamista avuntarpeen ja saadun tuen kommentteista nostettiin ensin esiin kaikki tilanteet, joissa apu oli menetelmälähtöistä. Nämä vastaukset jaotimme puolestaan eteenpäin erilaisten jalkautumistyön ja yksilöohjauksen menetelmien kategorioihin seuraavasti. Viisi nuorta kertoi saaneensa ja kuvasi tarvinneensa käytännön järjestyksessä ja asioiden hoitamisessa apua. Tukea oli saatu esimerkiksi hakemusten tekemiseen, muuttamiseen, työpaikan etsimiseen ja kouluasioiden hoitamiseen.

N1: Hän sitten niinku siinä ihan siis kaikis tota käytännön asioissa ja muissa sitten, sitten autto mua hirveest.

Aineistossamme neljä nuorta kuvasi tarvetta tulevaisuuden ja elämän hahmottamiselle.

N1: ...et mun pitäis vähä, vähä enemmän vielä panostaa siihen niinku miettimiseen et mitä sitä lähtis sit joskus tekee. Kyl mä sen niinku tiedän että uuden ammatin mä vielä tarviin.

N4: Niin no, ainakin musta tuntuu siltä, että mä ehkä kaipaisin jotain sellasta henkilökohtasta niinku ehkä sellast niinku suunnitteluapua siinä, että mitä mä ehkä haluisin tehdä sit niinku, koska mä en oo ees siit alast, mitä mä haluisin niinku hakee sit yhteishaussa, ni se on mul viel aika silleen auki, et mä en tiä oikeen yhtään, et mitä mä...

Neljä nuorista kuvasi myös olevansa kiinnostunut opinnoista, tai tarvitsevansa opiskelupaikan. Kaksi kuvasi kokeneensa tarvetta löytää työ.

N1: Mulle on hirveen tärkeä et mä löydän jonkun jutun, mitä mä ihan aidosti niinku haluan ja jaksan ja kykenen tehdä.

N3: Haluis niinku, öö, pitää yllä ite itseään niinku, taloudellisesti. Niin muun muassa se. Ja sitte öö oisin mä voinu siis nyt yhteishaussa varmaa hakee johonki.

N2: Ääää, niin just olis kiva tehdä... emmä tiä varmaan koulutuksen jälkeen duunii.

Tarvetta kavereille, ryhmälle ja yhteisöllisyydelle kuvaili 3 nuorista.

N4: Et jotenkin mä kaipaisin ehkä jotain sellasta, et olis joku porukka, jonka kanssa yritettäis vaikuttaa johonkin asiaan.

Lisäksi yksittäisinä huomioina nuoret ilmaisivat terveydenhuollollisia tarpeita, kuten kuljetusta kuntoutukseen ja psykoterapiaan hakeutumisen, harrastuksien etsimisen. Yksi nuori kuvasi tarpeen toimintaan, joka sopisi paremmin muiden menojen aikatauluihin ja toinen puolestaan toivoi mieluummin kasvokkaista toimintaa verkkomuotoisten vaihtoehtojen.

Erottelimme vastaavasti omana kokonaisuutenaan tekstistä asioita, joita nuoret raportoivat ohjaajan tehneen, tarjonneen tai kuvailleen heille mahdollisuuksina. Haastatteluiden perusteella nuoret olivat saaneet apua ohjaajalta tulevaisuuden hahmottamiseen ja suunnitteluun. Viiden nuoren haastatteluista löytyi viittauksia tulevaisuuteen liittyvien tarpeiden tukemisesta ja tulevaisuuslähtöisestä työskentelystä.

N1: Öö on se joo, kuitenkin se aika paljonki niinku mun kans keskustelee just siitä, että mitä, mitä niinku vois mun kanssa, tai niinku mulle vois sopia tulevaisuudessa ja ja tälleen. Me ollaan paljon siis just näistä opiskeluvaihtoehtoista ja tällasista puhuttu oikeestaan aika pitkäänki jo, varmaan viimeiset pari vuotta jo jutusteltu tässä että "mitähän sitä keksis" ni.

Nuoret siis ovat toivoneet ja saaneet apua tulevaisuuden pohdintaan. Tulevaisuus ei ehkä vielä ole ohjauksen jälkeen täysin selvä, esimerkiksi nuori ei vielä tiennyt, mitä haluaisi opiskella, mutta hän on kuitenkin saanut "ideoita" ja "ohjausta" tulevaisuuden mahdollisuuksien hahmottamiseen:

N4: Mut niinku ainakin mä oon saanu niinku ideoita ja niinku sellast ohjausta siihen, et niinku et mitä mun tulevaisuus vois olla.

Käytännön asioissa tuen saaminen välittyi kuvauksissa saadusta tuesta ja yhdessä tehdyistä asioista vahvasti, ja nuorista 5 kuvaa tätä eri tavoin. Käytännön järjestelyihin lukeutuu muun muassa: ruoka-apu, kyyditys, hakemusten täyttäminen, muuttoapu sekä työn-, vapaaehtoistyön- ja koulupaikan etsiminen.

N1: Sitten tota aiempaa työkokemusta kans hyödynsi (naurahdus) näitä kela, Kela-juttuja ja kaikkee, et ihan hirveesti sit niinku jeesannu mua noissa kaiken maailman niinku hakemuksissa.

N4: Ja niinku emmä tiä ehkä silleen niinku, hmm... ehkä se isoin muutos on just tapahtunu siinä niinku, että miten mä jaksan pyörittää sitä mun arkea ja niinku kaikkes niinku, et mua on autettu just niinku tällases niinku laskujen hoitamisessa ja vuokravelan niinku hoitamisessa.

Keskustelua, pohdinta-apua ja vahvistamista esiintyy vastauksissa samoin huomattavasti. Tämä kategoria sisältää vastaukset, joissa ilmenee tulevaisuuden esille ottaminen ja tulevaisuusohjaukselliset toimet.

N5: Öö (ohjaajan) kanssa me ollaan niinku puhuttu asioista.

N6: ...ja sit mä oon käyny siellä (Nuorisotakuutalolla) ja puhunu [ohjaajan] kaa ja tehny pipareita.

Lisäksi nuoria on ohjattu FUTU:n ja Valo-Valmennuksen muun toiminnan piiriin, esimerkiksi työpajatoimintaan sekä retkille ja tapahtumiin. Yhtenä tarjottuna toimena onkin Nuorisotakuutalon koronasulun aikainen verkkotoiminta.

N7: Nii se sit, mä oon alkanu käydä tos FUTU:l ja NTT:llä mä en tiiä liityks ne mut ää, nii sen jälkeen mun, mul jotain tekemistä ja tuntuu paremmalt, ja tuntuu et mul on ees jotain mitä mä voin tehdä.

N6: On. Ja kyl mua pyydetään sinne talolleki usein.

N4: Ja mut toki se oli parempi ku ei mitään, et oli sitä niinku virtuaalitoimintaa, mut sitten niinku mut ku se ei niinku riitä.

Lisänä kuvataan ohjaajien tarjonnan yhteistä aikaa, yhdessä syömistä ja mahdollisuutta tulla nuoren luokse.

Yleisesti nuoret ovat vastauksissaan tyytyväisiä ja kokevat että heitä on autettu itselleen tärkeissä asioissa. Vaikka tarkastelimme osiossa koko haastatteluaineistossa nousseita teemoja, oli yksi kysymyksistämme haastattelurungossa: ”Mitä kaikkea olette tehneet ohjaajan kanssa? Oliko ne sellaisia, joita itse ehdotit vai keksittekö yhdessä? Keksikö ohjaaja?” Täten pyrimme mahdollisimman suoraan selvittämään, onko toiminta ollut nuoren toiveiden pohjalta rakennettua. Pääosa nuorista vastasi myöntävästi vaihtelevalla pituudella. Osa kuvasi ohjaajan keksineen mihin edetä, mutta ilmaisi tiedottomuutta siitä, mitä tukea olisi tarvinnut tai missä apua tarvitsi. Aihetta on tarkemmin kuvattu alla nimeämämme ”metatason” huomioissa.

Voimme teemoja vertailemalla havaita, että apu käytännön järjestelyissä nousee esiin huomattavan paljon, ja siihen on suoraan vastattu käytännön toimilla ja järjestelyavulla. Nuoret ilmaisivat huomattavasti tarvetta hahmottaa elämää ja tulevaa, johon on vastattu tulevaisuusohjauksen keinoin. Tässä vasteena näkyy myös keskustelu pohdinta ja vahvistaminen, joilla puolestaan on vastattu myös työn ja opintojen tarpeeseen, samoin kuin käytännön avun toimin. Nuoret ilmaisivat tarvetta myös ryhmille ja yhteisölle. Tä-

hän tarpeeseen voidaan katsoa vastatun Valo-Valmennuksen muuhun toimintaan ohjaamalla, ja vastaavuutta onkin käsitelty tarkemmin analyysiluvussa osallisuudesta.

6.5.2 Metataso – mikä vaikuttaa nuorilähtöisiin menetelmiin?

Edellä olevan tason lisäksi haastattelussa nousi lisäksi esiin tilanteita, teemoja ja tyylejä, joissa nuorilähtöisyyden ja nuoren tarpeen täyttämisen onnistuminen ilmenee suoraan nuoren kertomuksessa, mutta jotka itsessään eivät suoraan ole yleistettävissä toimintamenetelmiksi tai muodoiksi. Olemme kuvanneetkin tätä metatason nuorilähtöisyyden toteuttamisena, koska se piilee suorien menetelmien pinnan alla.

Kuten analyysiluvussa 6.3.4 kirjoitimme, aineistossa on viitteitä siitä, että ohjaajan kanssa käydyt keskustelut ja ohjaajan ideoimat vaihtoehdot ovat tukeneet nuoren tulevaisuuskäsityksen muutosta. Siksi ajattelempa, että nuorilähtöisyyden toteuttamista on myös se, että ohjaaja osaa toimia tavoilla, jotka ovat nuoren mielestä toimivia hänelle itselleen. Hahmottelimme vastauksista nuorten ajatuksia erilaisista ohjaamisen ja kohtaamisen tyyleistä sekä niiden sopivuudesta. Kahden nuoren vastauksissa kuvattiin ohjaajan periksiantamattomuutta. Yhden nuoren vastauksessa ohjaajan periksiantamattomuus ehkä kohdistui asiaan, joka ei nuorta kiinnostanut. Nuori kuitenkin kertoo ohjaajan sinnikkyydestä.

N2: Joo joo, ei se luovuta ikinä. Tänäänkin otti asian puheenaiheeks. ”Lähetkö inttiin?” sano. Olis kyl yks juttu tuol mustal listal.

Toinen nuorista koki jopa ohjaajan ”patistelun” varsin tervetulleeksi ja tarpeelliseksi omalla kohdallaan.

N1: Mä oon semmonen ”ihan sama en mä jaksa, en mä jaksa mieltii” ja sit se tulee silleen ”kuule nyt pä me tehään näin”, ja et se on ihan hyvä et on joku, joka välillä vähän potkii mua persuksille.

Viisi nuorta kertoi ohjaajan tarjonneen heille erilaisia vaihtoehtoja. Vastausten perusteella vaikuttaa, että ainakin kahdelle nuorelle ohjaajan antamat ideat ja vaihtoehdot olivat tervetulleita ja kohtaamisen tapa on ollut toimiva.

N1: Nii hän [ohjaaja] kans on ollu hyvä silleen just mieltii näit kaikkii erilaisii vaihtoehtoja ja, ja muuta että ku en mä oo hirveesti jaksanu perehtyy oikeestaan.

N6: Joo. Mun on vähän vaikee ain sanoo, et miten mua vois auttaa. Mulle on aina ollu helpompi, et ehdotetaan jotain ja sit siihen vastaa joo tai ei.

Eräs nuorista kertoi ohjaajan kyllä ”heittävän ideoita”, mutta hän ei kokenut välttämättä tarvitsevansa tulevaisuuden pohtimiseen apua. Yhden nuoren kommentissa puolestaan näkyy, että ohjauksen myötä tullut tietoisuus vaihtoehtojen ja mahdollisuuksien moninaisuus elämässä on ehkä tuonut nuorelle vahvistusta.

N4: Ja se on ollu silleen ihan lohdullista kuitenkin, että niinku et on niinku erilaisia reittejä ja erilaisia tapoja niinku löytää ne omat paikat ja tehtävät elämässä.

Nuoret kertoivat myös kannustamisesta. Yhtä nuorta oli rohkaistu harrastuksiin lähtemisessä ja hän myös kertoi ohjaajan ”tsemppiviestien” merkityksestä. Toinen nuori oli saanut positiivista palautetta liittyen mahdolliseen työpaikkaan.

N3: Öö nuoril on joku semmonen, aikuinen ihminen, joka saattaa laittaa jonkun ”tsemppiä” viestin ja sitten, vaik se tuntuu semmoselt (sarkastisesti) ”tsemppiä” viesti, niinku semmoselta nii silti se on silleen... Tulee semmonen hmm no nyt on niinku hyvin tehty. Tai silleen et semmonen niinku öö, henkinen niinku supportti on jotenki sellanen niinku... hyvältä tuntuu, jos ei oo ketään niinku aikuista, jolta sais mitään positiivist palautetta. Nii silleen et se, mä vaan sitä tarkotan et se on niinku pieni juttu joillekki, tai vähä sellanen niinku... mut silti silleen merkkää aika paljon.

N2: Ei kyl se niinku, [ohjaaja] ehdottanu sitä työpaikkaa ja sanonu, et oisin just oikeenlainen ihminen siihen ni... Nii ne sano siel työhaastatteluski. Ihan oikeessa oli [ohjaaja]. Kai.

Kategorisoidessa nuorten haastatteluvastauksia, toisena syvemmän tason teemana voitiin hahmottaa tilanteet, joissa järjestelmä ja resurssit ovat suoraan olleet vastaan nuoren tarpeiden täyttämistä ja nuorilähtöisyyden toteuttamista. Nuorten vastauksissa hahmottuu kokemus siitä, ettei kaikki apu ja täysimääräinen kohtaaminen ole mahdollista, koska ongelmat ovat muualla yhteiskunnassa.

N1: Musta tuntuu et siihen ei ihan hirveesti pysty kukaan tällä hetkellä niinku vaikuttamaan muutaku että pääsis sinne kallonkutistajalle...

N1: Että kukaan ei. Ota. Vastaan tällä hetkellä koko Suomessa ei tyyliin kukaan ota vastaan, niin tota...

N4: Mut sit niinku yhteiskunnan tasolla sit taas ehkä niinku just se, niinku mitä vaikka siin ”Saako oppia” niinku projektissa (Valo-Valmennusyhdistyksen toinen hanke) on, et sellaset aiheet niinku ehkä semmonen saavutettavuus opiskelulle ja niinku semmonen niinku... Ku silleen neuroepätyypillisenä on aika silleen vaikee välillä niinku opiskeluympäristöt ja niinku opiskeluapu ja kaikki tämmöset on niinku tosi vaikeita.

Tästä huolimatta nuoret kuitenkin kuvaavat ohjaajien pyrkimyksiä tukea myös tilanteissa, joissa ulkoisille tekijöille ei ole juuri voitu mitään.

N3: Mä en saanu [kuntoutustuki], koska mä olin liian hyväkunto. Mutta tota nii, nii, ne tais olla just ne. Me yritettiin saada, ja siinähan kestää niinku tosi paljon.

N5: Öö, ehkä ois vähän niinku kivaa myös niinku et ois ehkä enemmän sellasta niinku, en nyt sanois koulutusta, mut semmosta resursseja et autettais niinku nuoria aikuisia tai ihmisiä, joista on just tullu aikuisia, vähän niinku valmistautumaan siihen niin sanottuun loppuelämään.

Vastauksissa piirtyy täten kaksi eri puolta nuorilähtöisyydestä järjestelmässä, joka itsessään ei kenties ole rakennettu vastaamaan henkilön yksilökohtaisiin tarpeisiin. Toisaalta nuorilähtöistä apua ei voida täysin toteuttaa, kun nuorta parhaiten tukevat asiat ovat mahdottomia selvittää parhaista yrityksistä huolimatta. Samalla kuitenkin hankkeen toiminnassa ja ohjauksessa on selvästi havaittu haasteita ja yritetty löytää ratkaisuja. Yritys ratkaista asioita on siis ilmentynyt toiminnassa.

Lisäksi nuorilla ilmenee vastauksissa paljon haasteita jäsentää, mitä he itsessään oikeastaan tarvitsevat tai odottavat ohjaajalta. Kuinka toteuttaa nuorilähtöistä lähestymistä nuoren kanssa, joka itsessään ei osaa vielä tiedostaa, millaista kohtaamista kaipaa? Nuoret kokivat haastatteluissa vaikeutta sanoittaa spontaanisti toiveitaan sen suhteen, mitä heidän eteensä voitaisiin toiminnassa tehdä.

M: No mites sit täs FUTU-ohjauksessa, tai tässä, niinku täällä voitais, et oks sulla jotai niinkun missä sä voisit vielä tarvita vaikka apua missä sua ei oo vielä autettu tai niinku oks jotain niinku mitä vois vielä tehdä sun hyväks enemmän?

N3: En mä osaa sanoo.

Esimerkin mukainen keskustelu toistui kyseisen kysymyksen kohdalla usein.

M: [Ohjaaja] vois vielä lisäksi niinku jelpii sua jossakin?

N2: En mä tiiä. Paha sanoo.

Kuitenkin merkittävän paljon nuorten vastauksissa voidaan havaita luottoa siihen, että vaikka nuoret itsessään eivät juuri tiedä itse omaa suuntaansa ja mitä käytännön apua he tarvitsisivat, he ilmaisevat avoimesti halukuutta kääntyä keskusteluun ohjaajien kanssa.

N6: Joo. Mun on vähän vaikee ain sanoo, et miten mua vois auttaa. Mulle on aina ollu helpompi, et ehdotetaan jotain ja sit siihen vastaa joo tai ei.

N7: Öö mä oon vähän [ohjaaja] kaa puhunut osta, mut ei olla viel puhunu nii paljon öö asiasta. Mut kyl me varmaa tullaan puhuu asia...

6.5.3 Ajat, paikat ja yhteydenottotavat nuorten näkökulmasta

Ohjauksen ja tapaamisten paikat olivat nuorten mukaan pääasiassa heille sopivia. Useampi nuori kertoi ohjaajan tulleen nuoren luokse käymään tai hakenut nuoren kotoa. Nuorisotakuutalon sijainti koettiin yleisesti hyväksi ja helpoksi löytää. Yksi nuorista tosin kertoi, että Nuorisotakuutalo on tilana meluisa. Toinen nuori koki puolestaan auton ”outona” paikkana tavata.

Yhteydenottotavat olivat sopivia. Vastaus tähän saatiin kuudelta nuorelta, ja he kaikki kertoivat käyttäneensä Whatsapp-viestisovellusta yhteydenpitoon. He kuvasivat yhteydenpidon ohjaajan kanssa olevan ”stressitöntä” ja ”helppoa”.

Tapaamisten ajat koettiin yleisesti sopivaksi, mutta yksi nuori kertoi, että Nuorisotakuutalon normaali aukioloaika (12–16) meni päällekkäin hänen koulupäiviensä kanssa, joten esimerkiksi pajoihin osallistuminen ei häneltä onnistunut.

6.6 Tulosten arviointi, eettisyys ja luotettavuus

Pääasiassa koemme haastattelututkimuksemme tulosten olevan laadukkaita ja kattavia, ja niiden tarjonneen hyvin laaja-alaisen katsauksen asiakaskokemuksiin. Litteroitua haastattelumateriaalia kertyi yhteensä noin 22 000 sanaa, jonka koimme positiivisena yllätyksenä. Olimme varautuneet siihen, että nuorten halukkuus osallistua opinnäytetyöhömmä olisi matala, ja että introspektiivista pohdintaa tunteista ja onnistumisesta saataisiin nuorilta suhteessa paljon vähemmän.

Mahdollisia esiin nostettavia huomioita on kuitenkin oleellista nostaa esiin. Johtuen menetelmistämme ja puolistrukturoidun haastattelun luonteesta, aineisto kuvaa vain niitä asioita, jotka nuoret ovat kokeneet oleelliseksi kuvata meille. On mahdollista, että huolellisesta haastattelurungosta huolimatta nuorten mieliin ei ole noussut kertoa kaikkia kokemuksiaan ja mielipiteitään.

Nuoret kertovat aineistossa paljon esimerkiksi opinnoista ja työtilanteesta. On mahdollista, että haastattelurunkomme selvitys nuoren taustoista näiden elementtien kautta on saattanut ohjata nuoren ajatuksia jossakin määrin näiden teemojen pariin. Nuoret tuovat ajatuksia näiden suhteen kuitenkin runsaasti esiin, joten on mielestämme perustel-

tua ajatella, että työ ja opinnot ovat yleisestikin nuorten mielissä hyvin usein tärkeinä tavoitteina, sillä haastatteluvastauksissa heijastuu paljon aikaisempaa pohdintaa näiden suhteen, eikä niinkään haastattelun aikana tapahtuvaa mietintää.

Tärkeää on huomioida, että olemme olleet opinnäytetyön toteutuksen aikana harjoittelussa järjestössä ja nuorisotakuutalolla, vaikka emme yksilöohjaukseen ole osallistuneet. Osa nuorista oli siis haastatteluun tullessaan ollut meille ennestään tuttuja, yhteensä kolme (N3, N4 ja N7). Tämä vastaa siis vajaata puolta toteuttamistamme haastatteluista. On mahdollista, että tämä on vaikuttanut siihen, mitä nuoret kokevat voivansa jakaa kanssamme. Pyrimme kuitenkin ennakkosuostumusta ja tietoja läpikäydessämme tekemään selväksi, että teemme opinnäytetyötämme ulkopuolisina korkeakouluopiskelijoina ja että haastattelussa esille tulleita asioita ei jaeta ohjaajien kanssa. Mahdollista toki on, että tämä on kaikesta huolimatta saattanut vaikuttaa siihen, mitä nuoret kokevat voivansa jakaa kanssamme. Haastatteluaineistot kyseisen kolmen haastateltavan kohdalla nostavat kuitenkin myös esiin asioita ja tilanteita, jotka joko eivät ole auttaneet heitä tai jossa kokevat vielä tuentarvetta toiminnan puolesta. Täten uskomme, että avoin kommunikaatioyhteys on kyetty luomaan. Erityisesti haastattelut N3 ja N4 kanssa olivat aineiston pidemmästä päästä, joten tietty tuttuus on saattanut myös auttaa avoimen keskusteluyhteyden luomisessa.

Samoin on oleellista huomioida haastattelujen toteutuksen tyyli. Toteutimme haastattelumme teemahaastatteluina, voidaksemme toteuttaa nuorilähtöistä ja keskustelevaa ilmapiiriä haastattelujen aikana. Tarkoituksenamme oli korostaa ilmapiiriä, joka kannustaa nuoria jakamaan mietteensä mahdollisimman rennosti ja avoimesti sekä hyvässä että pahassa. Kysymyksiä läpikäydessämme pyrimme vähentämään nuorten jännitystä täten muun muassa välihuomautuksilla ja vitseillä joko kysytystä aiheesta, taikka muualla tilassa tapahtuvista asioista ja heidän kanssaan toimineista ohjaajista. Huomioiden saamamme vastausmateriaan keskimääräinen pituus (haastattelut olivat kestoaltaan 15–30 minuuttia) onnistuimme tässä erinomaisesti. Tärkeää on kuitenkin tiedostaa, että ilmapiiri on saattanut jollakin tavalla vaikuttaa myös haastateltavien vastausten laatuun, ja että ystävällisyys on voinut myös puolestaan johtaa haluun miellyttää haastatteliijoita.

Informaatiolomakkeessa (Liite 2) olemme jälkeenpäin huomanneet huonosti ilmaistun kohdan: ”Mikäli haluat missään vaiheessa ennen julkaisua vetäytyä tutkimuksesta (poistaa haastattelusi aineistosta)”. Tämä ilmaisu on ollut liian avara ottaen huomioon, että ennen julkaisua on pitänyt tapahtua jo analyysi. Annoimme sanallisesti haastateltaville summittaisen arvion siitä, että oman aineistonsa voi poistaa kevään 2022 aikana. Olimme kumpikin toukokuun loppuun asti Valo-Valmennusyhdistyksellä työharjoit-

telussa, joten meille oli luontevaa antaa nuorille tietoon kyseinen aikaväli. Epähuomiossa informaatiolomakkeeseen kuitenkin jäi väärä tieto. Onneksemme kukaan ei lopulta halunnut poistaa haastatteluaan aineistosta, sillä työemme olisi saattanut käydä aivan liian vaikeaksi, jos joku olisi vedonnut informaatiolomakkeen ilmaisuun kesken analyysimme.

Onnistuimme toteuttamaan haastattelumme noudattaen tutkimuseettistä ohjeistusta, jonka olemme kattavasti avanneet aiemmin opinnäytetyömme toteutuksen kuvausta koskevan luvun alaluvussa ”Haastattelun toteutus”. Tiedotimme haastateltavia oikeudestaan olla vastaamatta ja keskeyttää osallistuminen, ja aineiston yksityisyys ja tietosuojat on varmistettu läpi prosessin.

Muutama eettisen pohdinnan kohta on syytä nostaa esille. Haastatteluista valtaosa toteutettiin Valo-Valmennuksen ylläpitämän Nuorisotakuutalon tiloissa Myllypurossa. Nuorille annettiin mahdollisuus tavata heille sopivassa paikassa, ja useimmat suostuivat ohjaajan ehdotukseen toteuttaa haastattelu kyseisessä sijainnissa. Tila on hyvin avoin, ja vaikka haastattelut toteutettiin tilassa olevassa suojaisessa nurkkauksessa, on mahdollista, että paikalla ollut henkilöstö ja nuoret ovat kuulleet osia haastattelusta. Nuoret toisaalta itse toivoivat tapaamista kyseisessä paikassa, sillä se on kävijöille tuttu ja yksityisyyden haasteet olivat kävijöille tiedossa. Kysyimme myös ennen haastattelujen aloitusta, sopiiko ehdottomamme tila heille. Pyrimme myös järjestämään haastattelut siten, että paikalla oli mahdollisimman vähän ulkopuolisia.

On oleellista käsitellä myös, millainen on ollut haastattelijoiden ennakoasenteiden vaikutus opinnäytetyömme sisältöön ja tulosten todenmukaisuuteen. Huomioitavaa on osallisuutemme järjestön toiminnassa, mikä on saattanut johtaa tiedostamattomaan johdatteluun joko tietäessämme jotakin projektitoteutuksesta tai haastateltavasta. Olemme kuitenkin pyrkineet vaikutteiden minimoimiseen kysymällä mahdollisimman avoimia kysymyksiä sekä kysymyksiä toteutuksen ja toteuttamattomaksi jääneen näkökulmasta.

Tärkeää on myös pohtia, millaisia vinoutumia otanta on saattanut aiheuttaa tuloksiin. Otantamme lähtökohtana on ollut ohjaajien tiedustelu haastatteluun osallistumisesta niiltä nuorilta, joiden yksilöohjausta ja jaksamista sitoutua toimintaan haastattelun järjestäminen ei vaaranna. Osalla nuorista on huomattavia haasteita osallistua tapaamiin jaksamisen ja elämänhallinnan puolesta, eikä toiminnan henkilöstö kokenut eettiseksi vaarantaa heidän avunsaamistaan rasittamalla nuoria ylimääräisellä sitoumuksella. Tässä kuitenkin kysymättä jättämisen vuoksi ei näille nuorille ole myöskään

suotu tilaisuutta tuoda äänensä kuuluviin, mikäli he olisivatkin voineet toteuttaa sen jaksamisensa rajoissa ohjauksen lisäksi. Samalla otantamme vinoutuu niihin nuoriin, joiden elämänhallinnalliset tarpeet ovat parhaimmalla mallilla, ja joilla täten saattaa myös olla eniten positiivista sanottavaa yleisesti jalkautuvasta-autotoiminnasta tai vaikkapa tulevaisuuskäsityksestään. Koemme kuitenkin tärkeäksi, että nuorten yksilöohjauksen toteutuminen asetetaan ehdottomasti etusijalle, ja vinouma pyritäänkin tiedostamaan tulosten pohdinnassa.

Tiedostettava on myös otantatyylin vaikutus etiikkaan. Vaikka vapaaehtoisuutta korostettiin joka vaiheessa ohjaajan esittämästä osallistumispyynnöstä haastattelun lopetukseen saakka, ovat nuoret saattaneet kokea velvollisuutta osallistua haastatteluun, sikäli kun heiltä on yksilöllisesti erikseen tiedusteltu kiinnostusta opinnäytetyöhömmme osallistumista kohtaan. Kyselijän ollessa toimintaa tuottava ohjaaja, on tämä saattanut vaikuttaa tiedostetusti tai alitajuisesti nuoreen, aiheuttaen kokemuksen, että osallistumista toivotaan tai odotetaan tältä. Pyrimme jälleen huomioimaan tämän toteutuksen aikana. Olimme sopineet kahden nuoren kanssa haastattelut, joita kohtaan nuoret esittivät vähäistä kiinnostusta sopia ajankohta, ja toisessa tapauksista jo sovittu ajankohta peruuntui nuoren puolesta haastattelupäivänä. Kun kyseiset nuoret esittivät epävarmuutta siitä, milloin voisivat haastattelut toteuttaa, emme kysyneet jatkokysymyksiä, jotta emme tarpeettomasti painostaisi nuorta osallistumaan. Nuoren oli mahdollista esittää itse haastatteluajankohta (nuorilla oli yhteystietomme), mutta jätimme mahdollisuuden tehdä näin nuorille itselleen, ja täten kumpikaan haastatteluista ei lopulta toteutunut.

Aineiston luotettavuuden kannalta on tärkeää huomioida teemahaastattelun ja keskustelullisten menetelmien vaikutus kerättyyn haastattelumateriaaliin ja nuorten vastauksiin. Kuten olemme esitelleen, oli tavoitteenamme kannustaa nuoria jakamaan mahdollisimman avoimesti mielipiteitään ylläpitämällä rentoa ja lähestyttävää ilmapiiriä haastattelutilanteissa, ja vastauksiemme pituuden ja selvän pohtivan luonteen kannalta olemme tässä mielestämme onnistuneen kiitettävästi. Tämä on jälleen osaltaan luonnollisesti vaikuttanut myös mahdollisesti tulosten luotettavuuteen.

Saatujen vastausten laajuus on huomattava, ja keskimääräinen haastattelun kesto oli merkittävä. Näin laajat ja syväluotaavat vastaukset vahvistavat omalta osaltaan luotettavuutta. Nuorten vastaukset pysyivät yhdenmukaisina läpi haastatteluidemme, ja pysyimme täten myös hahmottamaan vahvoja yhteneviä linjoja tärkeimpien havaintojemme osalta otannassamme yleisesti.

Toisaalta ilmapiirin epämuodollisuus on voinut johtaa vääristymiin tuloksissa. Vaikka tarkoituksemme oli luoda ystävällistä ja avointa ilmapiiriä, jotta nuoret uskaltaisivat jakaa myös kritiikkiä ja negatiivisia kokemuksia avoimesti, emme voi tietää onko tämä johtanutkin haastateltavien haluun miellyttää haastattelihoita. Täten kertomukset voivat olla osaltaan kaunistelevampia kuin neutraalimmassa tilanteessa.

Haastatteluissa esiin tulevat tilanteet, kertomukset nuorten henkilökohtaisesta pohdinnasta ja asenteista toimintaa kohtaan perustuvat pitkälti menneen toiminnan muisteluille, jota saattaa värittää kokemukset. Näitä kokemuksia saattavat olla myöhemmät onnistumiset tai jopa haastattelun koettu ilmapiiri. On tärkeä tiedostaa, voiko nuori täysin muistaa suhtautumistaan tai tunteitaan ennen toiminnan aloitusta. Saattoiko jokin toimintamalli olla nyt haastateltavan mielessä sellaisena, jota halusi itse, koska sellaista lähdettiin toteuttamaan, ja lopputulos päättyi olemaan hyvä? Onko positiivisesti koettu ilmapiiri saattanut esimerkiksi värittää kuvauksia ja kertomuksia?

Luotettavuuden kannalta nostamme esiin jälleen myös keräämämme aineiston laajuuden suhteessa odotettuun työmäärään. Emme olleet valmistautuneet siihen, että saamamme vastaukset olisivat yhtä pohtivia, syvällisiä ja ajallisesti ja sanamäärällisesti pitkiä kuin millaiseksi kerätty aineisto toteutuksen aikana muodostui. Litteroituna haastattelumateriaalia saatiin analysoitavaksi yhteensä yli 22 000 sanaa täytesanoineen. Laajuuden kannalta luotettavuus luonnollisesti on laajalla otannalla huomattavasti tuloksien suhteen lupaavampi, kuin mikäli olisimme saaneet odottamiamme lyhyitä vastauksia ja vähäisempää pohdintaa. Samalla laajuuden luotettavuuden kannalta haasteeksi osoittautuu tiedon analysoiminen, jakaminen ja käsitteleminen. Huomattavan monipuolisesta aineistosta päätelmien tekeminen oli puolestamme haastavaa, ja tulosten pohdiskeleva luonne vaikeutti sisällönanalyttisten elementtien kategorisointia. Vaikkakin tarkastelimme materiaalia suurella huolella yhteensä kolmen erillisen luokittelutason kautta, olisi varautuminen laajempaan aineistoon mahdollistanut vielä enemmän aikaa jätettäväksi tulosten tarkastelulle.

7 Pohdinta

Tässä luvussa perehdymme opinnäytetyössämme nousseiden tulosten merkityksiin, nostamme esille huomioita ja avaamme, mitä olisimme voineet toteuttaa toisin, mitä on kannattavaa huomioida jatkossa. Kuvaamme myös kriittisesti tuloksista nousseita kysymyksiä ja aineiston mahdollisia puutteita ja selitämme, mitkä ovat omasta näkökulmastamme katsoen tärkeimmät huomiot tuloksissa.

7.1 Nuoren tulevaisuuskuva – henkilökohtaisia vastauksia ja maailman-kuvan epävarmuutta

Ensimmäisenä tutkimuskysymyksenämme esitimme, kuinka asiakkaan tulevaisuuskäsitys on muuttunut? Olemme pohtineet kysymystä kahdelta taholta: millaista muutosta syntynyt ja millä keinoin? Tulevaisuuskäsitystä hahmotettaessa saimmekin vastattua tähän kummankin suhteen. Muutosta on tapahtunut arjen toimissa konkreettisten arjen muutosten kautta, suhteessa nuoren normatiivisiin elämäntavoitteisiin formaalien elämän elementtien pohdinnan muodossa sekä asenteissa ja motivaatiossa havaittavissa eroissa tunne-elämän muutoksiksi nimettynä. Lisäksi jaottelimme tuloksissamme yleisimmät vastauksista esiin nostettavissa olevat tekijät, elementit, muutokselle. Näiksi lukeutuivat elämän ja yhteiskunnan vaatimukset, oma pohdinta, keskustelut, sekä saatu tieto ja ehdotukset.

Tulevaisuuskäsityksessä näkyy haastateltavillamme keskimääräisesti edistystä. Nuorista jokainen on ruvennut jossain määrin pohtimaan, miltä heidän tulevaisuutensa saattaisi jatkossa vaikuttaa. Täyttä näköalattomuutta on haastatteluissa havaittavissa hyvin vähän, ja nuoret osaavat vähintäänkin kertoa asioita mainittaessa mitkä vaihtoehdot vaikuttavat toisia paremmalta tai mitä he haluavat edelleen pohtia. Tulokset ovat kaikin puolin mielestämme siis vahvasti linjassa sen kanssa, että näiden nuorten tulevaisuuskuvasa on onnistuttu luomaan kehitystä laajasti eri elämän osa-alueilla. Tarkasteltaessa arkielämän muutoksia, formaaleja elämän elementtejä ja tunne-elämäkohtaisia muutoksia, on haastateltavistamme jokaisella muuttunut ja kehittynyt heidän tulevaisuuskuvasa sekä käsityksensä omasta tulevaisuushorisontistaan jollakin tavalla.

Mielestämme tulevaisuuskuvasa muutosissa nousee nuorten kertomuksissa erityisen tärkeänä varsin yksinkertaiset ja arkiset elementit, ja luonnollisesti muutoksen merkitystä korostaakin se, etteivät nuoret tätä ennen olleet saaneet näihin asioihin selvyyttä omillaan taikka tukea pohdintaan ja järjestelyyn. Tuloksissa ei sinänsä heijastukaan mitään erityisen yllättäviä muutosvoimia tai tavoitteita. Nuoret kuvaavat tavallista, normatiiviseksikin kenties ajateltua aikuiselämää. Tavoitteet ovat pitkälti oman käsityksemme mukaisesti ennustettavissa: töitä, opintoja, päiviin sisältöä ja ryhmätoimintaa. Tavoitteet ja päivittäinen toiminta ovat realistisia ja toteutettavissa. Nuoret osoittavat myös huomattavaa tyytyväisyyttä tätä kohtaan. Ajatukset ovat vahvasti opinnoissa ja itseä miellyttävässä työssä jopa haastavimmista tavoitteista puhuttaessa. On mielestämme varsin loogista, että nuorten asenteet, ideat ja suunnitelmat rakentuvat pitkälti ikävaiheen mukaisten kehitystehtävien varaan. Horisontti ei ole tuloksissa rakentunut

kerralla, mutta muutos on nuorten vastauksissa selvästi sanoitettavissa ja heille konkreettinen.

Tulevaisuusohjauksen onnistumisesta kertoo mielestämme myös se, että nuoret kuvaavat halukkuuttaan puhua ohjaajille ja sitä, kuinka asiakkaat ovat lähestyneet työntekijöitä ajatustensa kanssa. Nuorten arkielämän tarpeet ovat keskimäärin yksinkertaisesti ratkaistavissa ammattilaisen toimesta (ruoka, asunnon vaihto, hakemusten täyttö). Tärkeää onkin pohtia, mikä merkitys tulevaisuusohjauksen onnistumiselle on ohjaajan kyvyllä ratkaista asiat nuoren elämässä, jotka tuottavat stressiä ja ovat esteenä tulevaisuuskuvan pohdinnalle ja päätöksenteolle. Onko mahdollista, että käytännön esteiden poistaminen vapauttaa kapasiteettia syvemmälle oman elämän tarkastelulle? Onko arkielämän haasteiden ratkaiseminen kenties toiminut nuorelle mallina suurempien päätösten ja järjestelyjen tekemiseksi? Tämä vaatisi mielestämme tarkempia lisähaastatteluita yksilöohjausta saaneilta nuorilta.

Kiinnostavaa on, että nuoret itse kuvaavat tulevaisuuttaan normatiivisin mallein, esimerkiksi tuloksissa kuvailtujen formaalien elämän elementtien eli opintojen, työllistymisen ja vapaaehtoistyön kautta. Tämä ei toisaalta ole kuitenkaan uutta, vaan samankaltaisiin tuloksiin on tultu esimerkiksi vuoden 2016 Nuorisobarometrissa julkaistussa Sinikka Aapola-Karin ja Matilda Wrede-Jäntin tutkimuksessa, jossa nuorten kuvaamat tulevaisuudenunelmat olivat suurimmaksi osaksi tavallisiksi miellettyjä aikuisuuden virstanpylväitä. Yleisimpinä näistä nuorten vastauksissa toistuivat ammatti ja toimeentulo. (Aapola-Kari & Wrede-Jäntti 2017: 162–163.)

FUTU-hankkeen tavoitteena on ollut saattaa nuoria palveluiden piiriin ja kiinni opiskeluihin ja työhön, jolloin teema vastaa vahvasti hankkeen toiveita nuorten kokemuksista. Selvästi monimutkaisten vaihtoehtojen, palvelukirjon ja työllistymisreittien hahmottaminen onkin juuri ohjaajan yksilötoiminnassa oleellista nuorten tulevaisuuskuvan hahmottamiselle. Voiko realistisia suunnitelmia omaa tulevaisuuttaan kohtaan tehdä, ellei nuorella ole tietoa, mitä niiden toteuttaminen vaatii?

Tuloksista on mahdotonta tehdä absoluuttisia johtopäätöksiä sen suhteen, missä määrin tulevaisuusohjaus menetelmänä on johtanut tulevaisuuskuvan muutokseen. On toki mahdollista, että näin on tapahtunut, ja tämä on täysin järkeenkäypää menetelmä huomioiden, mutta epävarmuustekijä on mielestämme tärkeä tiedostaa. Näyttöä on siitä, että tulevaisuuskuvassa ja tunteissa sekä motivaatiossa tulevaa kohtaan on positiivista muutosta, mutta kyseessä lienee yhdistelmä arjen vaatimuksia, nuoren omaa pohdintaa ja tulevaisuusohjauksen keinoja, kuten muutoksen aiheuttaneita elementtejä

analysoidessamme pystyimme tuloksista nostamaan esiin. Näiden lisäksi tiedämme suhteellisen vähän esimerkiksi nuoren saamista muista tukimuodoista ja palveluista, mahdollisen perheen ja ystävien antamasta tuesta ja muista tekijöistä, sillä haastattelurunkomme ei sisältänyt tiedustelua siitä, kuka ja mikä on tulevaisuuskuvaan lisäksi vaikuttanut. Taustatietojen pohjalta tiedämme nuorten pääasiallisen sosiaali-ohjauksellisen tukimuodon olevan kuitenkin FUTU-ohjaus, ja näin ollen on viite tulevaisuusohjauksen roolista kohtuullinen.

Muutosta havainnoidessamme koemme tärkeänä nostaa esiin, kuinka nuorten oma suhtautuminen tulevaisuuden suunnitelmiaan kohtaan on kehittynyt, ja millaisia vastauksia nousi esiin asenteiden ja motivaation osalta. On mielestämme perusteltavissa nuorella voivan olla suunnitelmia siitä, mitä hän kokee, että hänen tulisi tehdä, ilman että näitä kohtaan löytyisi erityisesti motivaatiota tai todellista intressiä. Vastauksissa hahmottuu kuitenkin yleiskuva asiakkaista, jotka pohtivat juuri sitä, mitä he todella haluavat tehdä, ja jotka ovat alkaneet tehdä työtä vastauksien löytämisen eteen tai jo saaneet ideoita ja mahdollisesti toteuttaneet niitä. Muutosta näkyy siis todellisissa asenteissa, mikä puolestaan oman näkemyksemme mukaan merkitsee, että tulevaisuuskuvan edistyminen on mitä todennäköisimmin todellista ja nuorilähtöistä, eivätkä saadut suunnitelmat ole ylhäältä annettuja. Menetelmillä on ollut selkeästi rooli nuorten innostamisessa, uskon luomisessa ja voimaannuttamisessa oman tulevaisuutensa rakentamiseksi.

Kuten tuloksissa avasimme, on nuorten tulevaisuuskuvasa selvänä epätietoisuus- ja ahdistustekijänä globaalit maailmanmittakaavan ongelmat ja haasteet, erityisesti vastauksissa nousevat esiin koronapandemia ja Venäjän hyökkäys Ukrainaan, joka sijoittui ajallisesti ensimmäisen ja toisen haastattelun väliin. Maailmantila ja Suomen tulevaisuus on huolettanut nuoria myös Aapola-Karin ja Wrede-Jäntin tutkimuksessa kysyttäessä nuorilta heidän tulevaisuuden peloistaan (Aapola-Kari & Wrede-Jäntti 2017: 165). Nuorten huoli ei ole siis lainkaan uusi ilmiö. Sen sijaan uutta nuorten elämässä on tämä aikakausi, jona sota ja sairaus ovat olleet niin lähellä läsnä. Mielenkiintoisena huomiona Aapola-Karin ja Wrede-Jäntin vuoden 2016 Nuorisobarometrin tutkimuksessa 6 % miespuolisista (ja hieman vähempi osa naispuolisista) nuorista vastasi pelokseen sodan (Aapola-Kari & Wrede-Jäntti 2017: 167–168). Jos samaa kysyttäisiin tänään nuorilta, voisi prosenttiosuus olla suurempi.

Maailmantila luo siis omalla tavallaan valtavasti esteitä, jotka kenties jatkossa olisi hyvä huomioida tulevaisuusohjauksessa. Voidaanko nuorille luoda toivoa maailmantilan-teessa, joka on viime vuodet ehkä vaikuttanut pandemian, sodan ja inflaation keskellä

jatkuvasti pelottavammalta? Kuinka ja miten tuoda näitä teemoja aktiivisesti esiin ohjauksessa nuorten kanssa? Kuinka luoda nuorille kokemusta ja uskoa siitä, että tulevaisuutta ensinnäkään on, tai että yhteiskunta vaikuttaa heihin, masentamatta heitä täysin? Voitaisiinko esimerkiksi sosiaalipedagogisen ajattelun lähtökohtien kautta haakea keinoja vahvistaa nuorten käsitystä omasta roolistaan yhteiskunnassa?

Vaikuttaisikin, että tulevaisuusohjaukselliset keinot ovat hyvin pitkälti toteutuneet. Nuorten kiinnostus ja halu tulevaisuuden pohdintaan, tai vähimmillään vastaanottavainen asenne keskustelua kohtaan, ilmenee vahvasti nuorten kertomuksissa. Motivaation lisääntyminen ja konkreettiset positiiviset muutokset tai ideat voidaan hahmottaa kaikissa vastauksissa. Tuloksienne perusteella oleellista olisikin jatkossa pohtia ja selvittää, missä määrin auto työvälineenä sekä konkreettinen yksilöohjaus ja apu ovat osaltaan tukeneet tulevaisuusohjauksellista työtettä menetelmän laajempaa yleistämistä ja käyttöönottoa pohdittaessa.

7.2 Perhe, ystävät ja ryhmäytymishaaveita

Ohjauksessa on paljon ehdotettu nuorille FUTU-hankkeen ja Nuorisotakuutalon ryhmätoimintoja. Kuten nuorten vastauksista huomasimme, niihin osallistuminen on tuonut sisältöä päivään, joka muuten olisi voinut olla tyhjä. Muutama nuori kertoi siitä, kuinka FUTU:n ja Nuorisotakuutalon ryhmätoiminnoista oli löytynyt muita nuoria, joiden kanssa puhua. Näillä nuorilla oli ollut siis toimintoihin osallistumisen myötä kohtaamisia ohjaajien lisäksi myös toisten nuorten kanssa. Vaikuttaisi kuitenkin, että tarvetta yhteisöistä ei FUTU:n ja Nuorisotakuutalon toiminta ehkä kaikilla täytä. Yksi nuorista toivoi yhteisöllisempää toimintaa sekä hankkeeseen että Nuorisotakuutalolle, mikä kertoo siitä, että ehkä juuri tunne yhteisössä vaikuttamisesta ei vielä ainakaan tämän nuoren kohdalla ole toteutunut. Herää kysymys, onko hankkeeseen osallistuneille nuorille syntynyt kovinkaan syvällisiä osallisuuden kokemuksia. Emme voi sitä kuitenkaan varmasti sanoa, koska osallisuuden käsite saattoi olla nuorille hankala ja jouduimme selittämään sitä paljon auki haastattelutilanteissa. Haastattelemillamme nuorilla oli kuitenkin toiveita kuuluvuudesta ja merkityksellisistä suhteista kaveripiirissä. Pohdimme, voisiko nuorilla olla tarve keskittyä enemmän perhe- ja kaverisuhteisiin. Olisiko nuoren kanssa tarpeen entistä tarkemmin pohtia, mitä hän elämänsä erilaisilta ihmissuhteilta ja ryhmiltä toivoi?

Kriittisesti tarkastellen meillä haastateltavat olivat ehkä suhteessa paremmin voivia nuoria, joilta monilta löytyi kaveriporukkaa ja perhettä, joihin koettiin kuuluvan. He hakivat parempia suhteita eikä ongelmana ollut niinkään se, että heillä ei olisi ollut min-

käänlaisia jollain tapaa merkityksellisiä ihmissuhteita. Moni ei kokenut välttämättä tarvitsevansa ryhmätoimintoja, mikä saattaa liittyä siihen, että elämässä on jo merkityksellisiä ihmisryhmiä, joihin kuuluu. Toisaalta huonot menneisyyden ryhmäkokemukset ovat saattaneet mahdollisesti vaikuttaa nuorten halukkuuteen lähteä ryhmätoimintoihin. Tähän viittaa se, että eräät nuorista kertoivat esimerkiksi koulukiusaamiskokemuksista sekä joukkoon kuulumattomuuden ja erilaisuuden tunteista.

Aikaamme kuvastaa Ukrainan sotatilanteen lisäksi myös viime vuosien pandemia, jonka alussa oli kokoontumiselle tiukkoja rajoituksia. Siten myös sosiaalialan kasvokkain tapahtuva toiminta keskeytettiin tai se siirtyi verkkoalustoille. Se, että nuori kuvaili virtuaalitoiminnan olevan riittämätöntä, kertoo siitä, että kasvokkaiselle tapaamiselle on tarvetta. Siitä kertoo mielestämme myös se, kuinka nuoret kokivat kivaksi, että ohjaaja oli tullut autolla tuomaan koronaan sairastuneelle nuorelle ruokakasseja tai vaikka vain nuoren kotipihalle moikkaamaan nuorta muuten vain. Koemme hyväksi, että verkossa tapahtuva ohjaus ja ryhmätoiminta on monipuolistunut. Mutta kun on kyse kuitenkin nuorista, joilla ei välttämättä ole juurikaan tekemistä tai kontakteja kodin ulkopuolella, uskallamme väittää, että myös kasvokkaisille tapaamisille ja ryhmille on paikkansa osallisuuteen tukemisessa. Tähän on ollut FUTU-autolla merkitystä.

On vaikea sanoa, miten syvästi osallisuus on hankkeessa toteutunut, sillä kuten teoriassakin todettiin, osallisuus on henkilökohtaista tunnetta ja kokemusta kuuluvuudesta. Osallisuuden käsite on haastava selittää helposti auki ehkä juuri sen henkilökohtaisen luonteen takia. Ulkoapäin emme voi sanoa, tunteeko toinen ihminen oikeasti osallisuutta ja miten syvää se on. Onko osallisuuden tunne ylipäätään sellainen, jonka haastatteluvamme tunnistavat? Osallisuutta on hankkeen myötä nuorilla saattanut syntyä siitä, että nuorille on tarjottu mahdollisuuksia erilaisiin ryhmiin osallistumisesta. Nuorille on myös tarjottu mahdollisuuksia vaikuttaa FUTU-toiminnan sisältöön, minkä voi myös nähdä nuoren osallisuuden mahdollistamisena. Haastattelemamme nuoret toivat toimintaan vaikuttamista enemmän esiin tosin nuorilähtöisyyden yhteydessä, joten osallisuuden kokemuksista tässä yhteydessä emme voi juurikaan tehdä suoria johtopäätöksiä. Toisaalta on hyvä muistaa, että osallisuutta ei voida pakottaa kenellekään. Tärkeintä lieneekin, että FUTU-ohjauksessa on tarjottu mahdollisuuksia siihen.

7.3 Nuorilähtöinen kohtaaminen – toteutettua konkretiaa ja kompleksisia vaikuttimia

Lähdimme tarkastelemaan tuloksissamme, millaisia luokituksia voidaan yleisesti muodostaa nuorten vastauksista ilmentyvistä avuntarpeista ja heidän kuvaamistansa toi-

mista, joita ohjaajat ovat tarjonneet menetelmien kautta. Teimme sisällön hahmottelutyylin kohdalla valinnan saadaksemme rajallisesta otannasta mahdollisimman kattavan kuvan kertomuksissa kokonaisuudessaan ilmenevistä sisällöistä. Pohdimme vaihtoehtona toimien analysoimista yksi kerrallaan. Täten olisimme etsineet haastatteluista haasteita vastaavat maininnat siitä, onko nuoret kokemaan tarpeeseen vastattu. Tässä hahmotimme kuitenkin kolme syytä tätä analyysitapaa vastaan. Ensiksi haastatteluaineistossa nuoret eivät juuri nosta esiin, onko tarpeen alun perin nostanut esiin nuori ohjaajalle vai, onko ohjaaja hahmottanut avun tarpeen ja vastannut siihen. Toiseksi kategorisointi olisi täten huomattavasti kapeampi eli tarpeeseen on joko vastattu tai ei ole. Kolmanneksi tutkiessamme haastatteluja oli selvää, että tilanteet, joissa nuoren tarpeeseen ei olisi tartuttu olivat hyvinkin vähäisiä. Eräs nuorista kertoi, että olisi vielä kaivannut kenties apua yhteishaun tekemisessä. Lisäksi koronan vuoksi toiminta oli ollut verkkomuotoista jonkin aikaa, jolloin eräs nuorista olisi tarvinnut lähitoimintaa. Teemoittelevammalla sisällönanalyysillä pystymme paremmin hahmottamaan, millaisia asioita ohjaajat ovat toiminnassa tarjonneet, ja mitä nuoret puolestaan kaivanneet.

Suurin ero kategorioiden välillä voidaan havaita tarkasteltaessa suhtautumista yhteisötoimintaan. Sekä nuoret että ohjaajat vaikuttavat kokeneen tarpeen huomioida tämä, mutta lähestymistavat ovat olleet erit. Nuorten vastauksissa korostuu erityisesti perheen ja kavereiden merkitys. Ohjauksessa on nuorten ilmaisujen mukaan tarjottu eniten yhdistyksen järjestämää yhteisötoimintaa. Kavereita ja yhteisöä voi näistä toiminoista toki löytää, mutta ovatko nuoret tiedostaneet tämän? Onko heille puhuttu siitä, ja ovatko nämä toimintoja, joista nuoret haluavat saada ystäviä? Samalla kuitenkin nuorten mukaan vapaaehtoistyölle ja harrastusryhmille jonkin verran puolestaan enemmän kiinnostusta kuin esimerkiksi työpajatoiminnalle ja muulle Valo-valmennuksen toiminnalle. Voiko olla, että käytännön näkökulmasta jatko-ohjaus muuhun järjestettyyn toimintaan on jossakin määrin kenties loogisin ratkaisu, jos nuoret eivät rakenna sosiaalista ympäristöään annettujen vaihtoehtojen kautta? Jälleen, osallisuuden pohdinta liittyy tätä koskevan tutkimuskysymyksen kanssa, jonka tuloksien kautta pohdimme aihetta tarkemmin.

Nuoret ovat kuvanneet hyvin laajasti erilaisia tarpeita, joiden osalta he ovat kaivanneet apua ohjaajalta. Selvää on, että nuorilähtöisyyden kannalta valmius toimia monipuolisena nuoren elämän rinnalla kulkijana, kannustajana, ongelmanratkaisijana ja joustavana tukena on tärkeää nuorille. Ottaen huomioon, kuinka monenlaisia haasteita nuoret ovat vastauksissaan ilmentäneet, voidaan nuorilähtöisyydeksi mielestämme myös määrittää mahdollisuus kohdata nuori kokonaisvaltaisesti yhden palvelun sisällä.

Nuorten moninlaisiin haasteisiin suhtautuminen on onnistunut vastausten perusteella loistavasti. Kuvauksissa ohjaajien toiminnasta näkyy, että tarpeisiin on tartuttu, kun niitä on ilmennyt, ja tarvittaessa ohjaajat pohtineet nuorten kanssa mitä heidän hyväkseen voitaisiin tehdä. Onkin mielestämme nuorilähtöistä, ettei nuoren tarvitse hakeutua eri palveluiden ja toimijoiden piiriin erinäisissä tarpeissaan. Samoin joustava suhtautuminen ilmenee innostavana nuorten vastauksissa, ja he pitivät siitä, kuinka tarpeisiin on tartuttu nopeasti ja innokkaasti.

Osa nuorten tarpeista on sellaisia, että näiden kohtaaminen vaatii aikaa. Esimerkiksi omien urasuunnitelmien ja koulutuksen ja työhalukkuuden hahmottaminen on nuorten puheissa pitkä prosessi, ja nuoret yleisesti tiedostavat, että se on edelleen jatkuva. Yksilöohjauksellisissa toiminnoissa voidaan kyllä saattaa nuoria alkuun, mutta olisiko nuorilähtöisempää, että asiakas voi palata uudestaan ja uudestaan selventämään tunteitaan ja ajatuksiaan ja saamaan tietoa mahdollisuuksista? Vastauksissamme hahmotettu jatkuva yhteinen pohdinta ja monipuolinen lähestyminen on, mistä haastateltavat keskimäärin puhuvat positiiviseen sävyyn.

Kun tarkastelemme nuorille tarjottuja toimia ja nuorilähtöisyyden onnistumista on tärkeää pohtia ohjaajan saavutettavuuden merkitystä puhuttaessa käydyistä keskusteluista ja suunnitteluavusta. Voidaanko näitä toteuttaa nuorilähtöisesti ilman, että ohjaaja tekee itsestään juuri lähestyttävän ja helposti kiinni saatavan? Erityisen tärkeänä huomiona on, että samat ohjaajat ovat olleet hankkeessa mukana läpi sen toteutusajan, ja heidän kanssaan on onnistuttu rakentamaan suhteita. Mainituissa elementeissä näkyy myös esimerkiksi nuoren luo tuleminen sekä yhdessä syömässä ja herkkutelemassa käyminen. Mikä on näiden rooli siinä, että muita menetelmiä ja ohjausta on voitu toteuttaa nuorilähtöisesti?

Lisäksi on tärkeä huomata, että nuoren kuvaamat tarjotut avun elementit eivät välttämättä sisällä kaikkea, mitä nuoren eteen on tehty. Oleellisempaa onkin hyväksyä, että aineistossa esiin tulleet asiat ovat nuorelle näkyvimmit tarjotun tuen ja avun muodot, eivätkä ne välttämättä kuvaa lainkaan sitä, miten ohjaaja kategorisoisi eri menetelmiään.

Vaikka tarjotun ja saadun avun pohtiminen ja tässä ilmenevä lähestyminen on tulosten pohdinnan arvioinnin kautta oleellista, koemme, että juuri metatason onnistumiset ilmenevät materiaalissa nuorilähtöisyyden keskiössä. Ei ole mahdollista sanoa, olisivatko nuoret osanneet yhtä monipuolisesti hakea apua ohjaajalta ja pyytää erilaisia tukitoimia, elleivät he olisi kokeneet sen mahdolliseksi ja luottaneet ohjaajiin. Metatason

analyysin nuorilähtöisyydessä näkyikin, että nuorille tapa, jolla he kommunikoivat ohjaajan kanssa on hyvin tärkeä, ja voimme arvioida sen olevan tutkimassamme jalkautuvassa autotyössä hyvin onnistunut. Ei siis ole riittävää, että toiminnassa pinnallisesti tehdään mitä nuori pyytää, vaan vaaditaan tietynlainen asenne ja paneutumista asiakkaiden tilanteeseen, jotta nuoren omat tarpeet ja toiveet saadaan esiin. Ohjaajien innokkuus asettaa itsensä nuorten elämään ja lähteä ratkaisemaan heidän ongelmiaan määrätietoisesti voikin olla hyvin ratkaisevaa.

Tästä metanäkökulmasta tarkasteltuna, haastatteluissa kohtaamamme nuoret kokivat, että eivät välttämättä pahastuneet ohjaajien heittämistä ideoista ja mielipiteistä, vaan osasivat ottaa ne vain kommentteina. Lisäksi moni heistä koki ”patistelun” hyvinkin tarpeellisena ja tärkeänä. Tämä toimii tärkeänä esimerkkinä siitä, kuinka asenne ja tapa, jolla nuori kohdataan, voikin olla nuoren omien tarpeiden keskiössä – periksiantamattomuus luo kenties uskoa siitä, että asiat saadaan hoidettua jotenkin. Se myös estää nuorta saamasta uusia epäonnistumiskokemuksia, jos pohdintaa ja avun järjestämistä ei vietäisi loppuun, eikä ratkaisuja taaskaan onnistuttaisi löytämään. On totta kai luonnollisesti myös mahdollista, että kaikki nuoret eivät tämän tyylistä lähestymistä kokisi tällä tapaa positiivisena tai neutraalina kuin aineistossamme on havaittavissa. Tärkeää on yleistyksien kannalta panna merkille, että otantaamme saadut nuoret olivat keskimäärin kohtuu hyvässä asemassa olevia verrattuna FUTU:n tyyppilliseen yksilöohjattavaan.

Nuorilähtöisyyden toteuttamiselle voidaan metatason tuloksissa löytää myös useita vaikeuttavia tekijöitä ja haasteita. On muun muassa tärkeää havainnoida tilanteita, joissa ohjaajalla ei ole vaikutusvaltaa toteuttaa niitä tarpeita, joita nuorella on. Onko mahdollista esimerkiksi psykoterapeuttia etsiessä tukea nuoren mielenterveyttä muilla keinoin, jos terapeuteilla ei vain ole paikkoja vapaana? Onko tämä kuormittavaa ja hämmentävää vaiko nuorilähtöisyyttä rikkovaa, kun nuori tarvitsisi juuri terapiapalvelua? Tilannekohtainen pohdinta on luonnollisesti paikallaan pohdittaessa mitä tulisi tehdä, kun varsinaiseen haasteeseen ei voida vaikuttaa, vaan joudutaan pohtimaan sijaistoinnillisen tuen antoa. Samalla voidaankin kysyä, onko nuorilähtöistä yhdessä tiedostaa ja pyrkiä hyväksymään haasteet yhteiskunnassamme? Voidaanko nuoren kanssa etsiä keinoja vaikuttaa järjestelmään? Yksi nuorista kertoi Saako oppia -hankkeen olevan kiinnostava ja tärkeä, sillä siinä kehitetään koulutuksen saavutettavuutta. Kuinka voimme hyödyntää yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen kannustamista nuorilähtöisyydessä, ja olisiko se nuorten tarpeita vastaavaa?

Metatason pohdinnan kannalta on myös tärkeää hahmottaa, kuinka nuorten oli haastavaa ilmaista, mitä he tarvitsevat. Pitäisikö tähän puuttua ehdottamalla asioita vaiko esimällä keinoja auttaa nuorta itse hahmottamaan, millaisissa asioissa hän saattaisi haluta ja tarvita tukea? Selvästi kumpaakin ratkaisua on hyödynnetty nuorten kanssa haastatteluvastauksiamme tarkastellessa.

Auto ollut iso etu nuorilähtöisen tulevaisuusohjauksen kannalta. Auton käytettävyys on lisännyt joustavuutta, reaktiokykyä ja mahdollisuuden tavata muuallakin kuin Nuorisotakuutalon tiloissa, kun tämä on ollut nuorelle sopivampaa. Kiinnostavaa on, että auto ainakin yhdessä vastauksessa ei ole ollut mielekäs paikka tavata. Fergusonin mukaan auto voisi olla luonteva emotionaalinen ja kotoisa tila. (Ferguson 2009: 276–277.). Voiko olla, että näkökulma on toimiva Yhdistyneissä Kuningaskunnissa, jossa auton rooli kulttuurissa on kenties suurempi, kuin pohjoismaisen pääkaupungin tiiviissä ja hyvin julkisyhteyksin varustellussa pääkaupungissa? Auton roolin selvittäminen kohtaamispaikkana keskustelulle vaatiikin tähän paneutunutta tutkimusta paikallisessa kontekstissa.

Kaikkien nuorten kohdalla esimerkiksi patistelu tai vaihtoehtojen ehdottelu ei ehkä toimi ja joistakin nämä keinot voisivat tuntua mahdollisesti painostavalta tai nuoren omaa tahtoa rajoittavilta. Kun nuori kuitenkin itse kokee ohjaajan toiminnan tekevän hyvää hänelle, uskallamme väittää, että ohjaajan taito tunnistaa, millaista tyyliä hän kunkin nuoren kohdalla ohjauksessa käyttää, on nuorilähtöistä toimintaa. Emme koe, että patistelu pitäisi ottaa tuloksista esiin kaikkiin nuoriin yleistettävänä parhaana lähestymistapana. Tärkeää olisi sen sijaan mielestämme pohtia, ovatko ohjaajat osanneet otannan nuorista valita onnistuneesti juuri he, joille tämä on toiminut, ja kuinka yleistettävissä huomio on tulevaisuusohjaukseen yleensä.

Nuoret kokivat ohjauksen ja kohtaamisen ajat ja paikat yleisesti heille sopiviksi. Myös yhteydenottotapana, pääasiassa viestisovellus Whatsapp, ohjaajan ja nuoren välillä oli nuorten mielestä hyvä. Haastateltujen nuorten kokemukset ovat siten linjassa FUTU:n hankesuunnitelman kanssa, jossa on todettu, että Nuorisotakuutalon toiminnassa Whatsapp-sovellus on todettu toimivimmaksi yhteydenpitovälineeksi nuorten kanssa (Creating Positive Future – FUTU 2019: 13). Kysymyksenasettelulla on voinut tosin olla vaikutusta nuorten vastauksiin, sillä kysyimme ovatko ajat, paikat ja yhteydenottotavat ohjauksessa olleet sopivia, jolloin suurin osa nuorten vastauksista oli vain ”joo”.

8 Lopuksi

Auton käyttö hankkeessa on ilmennyt sekä kohtaamisen, kuljetuksen että elämyksien suhteen. Nuorten haastatteluissa käyttö on ilmennyt monipuolisena. Tärkeää on kuitenkin mainita, että autotyön menetelmissä on ohjaajan antama tuki, yksilöohjaus ja muu menetelmällinen toiminta ollut nuorten kertomusten keskiössä. Autoa kuvailtiin vastauksissa spontaanisti harvakseltaan, paitsi kysyttäessä, kuinka autoa nuoren kohdalla oli hyödynnetty.

Tulevaisuuskäsityksen osalta on vaikea arvioida auton roolia muutoksessa. Autolla ohjaaja on kuitenkin lähestynyt nuorta ja tulevaisuuteen liittyviä keskusteluja on onnistuttu käymään autossa. Autolla arkeen saatu muutos esimerkiksi muuttojen ja ruuan avuin on myös konkreettinen ja merkityksellinen. Osallisuutta on autolla saavutettu selkeimmin yhteisten retkien ja toiminnan keinoin, mutta jälleen, suora auton merkitys osallistamisessa ei täysin nuoren kertomana hahmotu. Auton nuorilähtöisyydessä korostuu joustava tuen antaminen nuorten käytännön avuntarpeissa sekä joustavana kohtaamisena.

Voimme todeta, että vaikka auto työvälineenä on hankkeessa ollut merkittävä, nuorten kokemuksissa korostuu ohjaajan ja yksilöohjauksellisten ja ryhmätoiminnan menetelmien rooli ja merkitys, ei auton. Oleellisempaa onkin siis pohtia, kuinka paljon tukea ohjaajat ovat työhönsä saaneet, ja miten he kokevat auton välineenä auttaneen heitä toteuttamaan työnsä, kohtaamisen piirtyessä haastatteluissamme positiivisena ja onnistuneena?

Näemme, että erityisesti tulevaisuusohjauksellisessa toiminnassa ja nuorilähtöisyydessä hankkeen tavoitteisiin vaikutetaan nuorten kertomusten mukaan olevan vastattu kattavasti. Osallisuuden vahvistamisen tavoite ohjaustyössä ei myöskään puutu haastatteluvastauksista. Emme voi kuitenkaan saamiemme vastausten perusteella kuvata nuoren osallisuuden kokemusta yksioikoisesti.

Opinnäytetyömme on ollut monivivahteinen ja ammatillisuuttamme rikastava kokemus. Saimme toteuttaa itseämme ja kiinnostuksiamme sekä luoda jotakin, josta voi oikeasti olla hyötyä FUTU:n autotyön arvioinnissa ja kehittämisessä. Saimme osallistua FUTU-hankkeen loppuseminaariin 28.10.2022, jolloin saimme tilaisuuden yhdistää opinnäytetyömme tuloksia ohjaajien esittelemiini kokemuksiini ja näkemyksiini autotyöstä.

Mikä tärkeintä, olemme työssämme ja loppuseminaarin puheenvuoroissamme saaneet tilaisuuden antaa tilaa FUTU-toimintaan osallistuneiden nuorten omalle kasvulle, erinomaiselle pohdinnalle ja tärkeille näkökulmille. Koimme tärkeäksi, miten nuoret kuvasivat lopulta juuri pieniä tekoja ja tavallista arkea:

N3: Siis nyt mä, ylipäätään mietin tulevaisuutta ja mietin vähä sellasii niinku turhamaisiiki asioita välillä, enkä koko ajan silleen sellast niinku hirveen raskasta... tai jotenki semmosia perusjuttuja, ei ees vaan, vähänniinku, semmosii höpöhöpöjuttujaki välillä vaan mietin aktiivisesti! (naurahtaa)

Lähteet

- Aapola-Kari, Sinikka & Wrede-Jääntti, Matilda 2017. Perinteisiä toiveita, nykyhetken kiinnittyviä pelkoja – Nuoret pohtivat tulevaisuutta. Teoksessa Myllyniemi, Sami (toim.): Katse tulevaisuudessa. Nuorisobarometri 2016. Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja, verkkojulkaisu 56. 159–172. <https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2017/03/Nuorisobarometri_2016_WEB.pdf>. Viitattu 3.10.2022.
- Arene 2020. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. <<https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINNÄYTETÖIDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>>. Viitattu 27.10.2022.
- Creating Positive Future – FUTU 2019. Hankehakemus. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu. Julkaisematon hakemusasiakirja 1.10.2019.
- Espoo. Matkailuauto Kerttu ja pakettiauto Patrik - Espoon liikkuvat nuorisotilat ovat avoinna myös kesällä. <<https://www.espoo.fi/fi/matkailuauto-kerttu-ja-pakettiauto-patrik-espoo-liikkuvat-nuorisotilat-ovat-avoinna-myos-kesalla>>. Viitattu 1.10.2022
- Ferguson, Harry 2009. Driven to Care: The Car, Automobility and Social Work. *Mobilities* 4 (2). 275–293.
- Gretschel, Anu & Junntila-Vitikka, Pirjo & Puuronen, Anne 2016. Suuntaviivoja nuorisotoimialan määrittelyyn ja arviointiin. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2010. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Huhtajärvi, Piia 2008. Ammatillinen etsivä työ. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.): Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto. 446–457.
- Jackson, Louis A. & Strike, Carol 2020. Harm Reduction ‘On the Move’: What Is the Role of Environmental Influences? *Journal of Health Care for the Poor and Underserved*; (31) 2. 519–529.
- Juhila, Kirsi 2018. Aika, paikka ja sosiaalityö. Tampere: Vastapaino.
- Juvonen, Tarja 2015. Sosiaalisesti kontrolloitu, hauraasti autonominen. Nuorten toimijuuden rakentuminen etsivässä työssä. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Nivala, Elina & Ryyänen, Sanna 2019. Sosiaalipedagogiikka – Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. Helsinki: Gaudeamus.
- Nuorisolaki 1285/2016. Annettu Helsingissä 21.12.2016.

Nuorisotakuutalo. Ulkopuolelta osallisuuteen: Mikä Nuorisotakuutalo on? <<https://www.nuorisotakuutalo.fi/mika-nuorisotakuutalo/>>. Viitattu 7.8.2022.

Nurmi, Jari-Erik & Ahonen, Timo & Lyytinen, Heikki & Lyytinen, Paula & Pulkkinen, Lea & Ruoppila, Isto 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. Jyväskylä: PS-kustannus.

Piekkari, Jouni 2019. Kokka kohti elämää – Motiivi-ryhmätoiminnan malli. Teoksessa Hämäläinen, Arja & Ipatti, Anu & Raatikainen, Eija (toim.): Nuorten tulevaisuusohjaus – Monta tietä tulevaan. Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisuja TAITO-sarja 31. Helsinki: Metropolia ammattikorkeakoulu. 25–40. <<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-328-168-4>>. Viitattu 23.4.2021.

Puuronen, Anne 2014. Etsivän katse. Etsivä nuorisotyö ammattina ja ammattialan kehittäminen – näkökulmia käytännön työstä. Nuorisotutkimusverkosto. Verkkojulkaisuja 70. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/etsivan_katse.pdf>. Viitattu 26.10.2022.

Raatikainen, Eija 2019. Tulevaisuuteen suuntaamassa. Teoksessa Hämäläinen, Arja & Ipatti, Anu & Raatikainen, Eija (toim.): Nuorten tulevaisuusohjaus – Monta tietä tulevaan. Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisuja TAITO-sarja 31. Helsinki: Metropolia ammattikorkeakoulu. 3–6. <<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-328-168-4>>. Viitattu 14.3.2022.

Sandberg, Erja 2018. "Toivoin, että minut ois huomioitu tyttönä, jolla on ongelmia, eikä tyttönä, joka on ongelma" – ADHD-oireisten nuorten kokemuksia tukitoimista Suomessa. Teoksessa Gissler, Mika & Kekkonen, Marjatta & Känkänen, Päivi (toim.): Nuoret palveluiden pauloissa. Nuorten elinolot-vuosikirja 2018. 94–102. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Tietosuojavaltuutetun toimisto. Tietosuoja. Henkilötietojen minimointi tieteellisessä tutkimuksessa. <<https://tietosuoja.fi/henkilotietojen-minimointi-tieteellisessa-tutkimuksessa>>. Viitattu 17.10.2022.

Tormulainen, Aino & Kauppinen, Elina 2022. Tutkimuksen taustalla nuorisotyön muuttuvat toimintaympäristöt. Teoksessa Tormulainen, Aino & Kauppinen, Eila (toim.): Liikkuen läsnä, hetkessä teille. Tutkimusraportti liikkuvasta nuorisotyöstä. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 173. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 146. (10–17). Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Tormulainen, Aino 2022. Wauto-toiminnan kuvaus. Teoksessa Tormulainen, Aino & Kauppinen, Eila (toim.): Liikkuen läsnä, hetkessä teille. Tutkimusraportti liikkuvasta nuorisotyöstä. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 173. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 146. (60–114). Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet. <https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakkoarviointin_ohje_2020.pdf>. Viitattu 15.10.2022.

Valo-Valmennusyhdistys. Etusivu. Matkalla eteenpäin. <<https://valo-valmennus.fi>>. Viitattu 13.9.2022.

Walkers bussi. Aseman Lapset ry. Etusivu. Toimintamuotomme. Walkers-toiminta. <<https://asemanlapset.fi/toimintamuotomme/walkers/walkers-bussi/>>. Viitattu 30.10.2021.

Walkers on Wheels. Aseman Lapset ry. Etusivu. Toimintamuotomme. Walkers-toiminta. <<https://asemanlapset.fi/toimintamuotomme/walkers/walkers-on-wheels/>>. Viitattu 30.10.2021.

Haastattelurunko

Otsikkotaso: Tutkittava teema

Lihavoitu teksti: **Pääkysymys**

- Alakysymys
- o Idea: vapaavalintainen ja muokattava apukysymys

Tausta:

Millainen elämäntilanteesi on?

Oletko työelämässä? Opiskeletko?

Oletko opiskellut/ ollut työelämässä?

Millainen asumistilanteesi on?

Minkä takia lähdit mukaan tähän toimintaan?

- o Oliko sulla joku erityinen ongelma, mihin halusit apua?

Nuorilähtöisyys:

Mitä kaikkea olette tehneet ohjaajan kanssa?

- Miten olette käyttäneet autoa?
- Oletteko käyneet jossain?
- Oletteko keskustelleet autossa?
- Miten löysit toiminnan?

Oliko ne sellaisia, joita itse ehdotit vai keksittekö yhdessä? Keksikö ohjaaja?

Onko toiminta / ohjaus tapahtunut sinulle

- Sopivissa paikoissa?
- Sopivaan aikaan?
- Sopivilla yhteydenottotavoilla?

Tulevaisuuskäsitys:

Minkälainen tulevaisuuskuva / Miltä sun tulevaisuus näytti ennen ohjausta?

- o Oliko sulla ideoita tai unelmia, millasta työtä oisit vaikka halunnut tehdä?
- o Onko sulla aiemmin ollut millaisia ajatuksia opiskelun suhteen?
- o Oletko aikasemmin kuin paljon miettinyt tulevaa vai enemmän elänyt päivä kerrallaan?

Mitä itse voisit tehdä päästäksesi sun unelmia tai toivomaa tulevaisuutta kohti?

- Onko jotain konkreettisia tekoja, mitä voit tehdä sun arjessa mitä sulla tulee mieleen?
- Onko jotain asioita, joiden pohtiminen vois auttaa keksimään ratkaisuja?

Mitä sun hyväksi voitaisiin tässä futu-ohjauksessa / -toiminnassa tehdä?

- Onko sulla ollut mielessä juttuja mitkä auttais sua, mut missä sua ei vielä ole autettu?

Onko jotain muuta, mitä sun hyväksesi toivoisit (esim. Yhteiskunnassa) tapahtuvan?

- Miltä susta tuntuu tän hetkinen maailmantilanne?
- Vaikuttaako se sun elämään?

Onko jotain jo tapahtunut verrattuna ohjausta edeltävään aikaan?

Onko arjessa tapahtunut esimerkiksi muutoksia? Helpottavia asioita? Mitä?

- Onko sun päivät jollain tapaa erilaisia kuin ennen kun rupesit saamaan ohjausta?

Osallisuus:

Ryhmän osana oleminen ja siinä vaikuttaminen

Onko sulla perhettä? Kavereita? Jotain muuta ryhmää tai yhteisöä, jonka osaksi tunnet kuuluvasi?

Kaipaatko / Koetko, että hyötyisit jostakin ryhmätoiminnasta? Työpajasta? Harrastuksesta?

- Miksi?
- Millaista sen pitäisi olla, että osallistuisit?

Oletko sellaisessa nyt / ollut?

- Jos ei, onko sinulle tarjottu?
- Miksi osallistuit? / Miksi et osallistunut?
- Oikea-aikaisuus?

Yhteenveto:

Suosittelisitko toimintaa toisille nuorille? Miksi?

Onko jotain muuta, mitä haluaisit kertoa?

Kiitos, että olet halukas osallistumaan haastatteluun!

Teemme sosiaali-alan opinnäytetyötä Metropolia Ammattikorkeakoulussa sosiaali-alan tutkinto-ohjelmassa yhteistyössä Valo-Valmennusyhdistyksen ja Futu-hankkeen kanssa. Tutkimuksemme tavoitteena on tutustua Futu-autotoimintaan asiakkaiden kokemuksen näkökulmasta.

Haastattelussa pyrimme selvittämään, kuinka Futu-autotoiminnan asiakkaat ovat itse kokeneet toiminnassa mukana olemisen ja sen vaikutuksen elämäänsä. Tutkimus ei ole osa Futun ohjaustyötä. Osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Kysymyksiin saa olla vastaamatta, ja haastattelun saa keskeyttää milloin tahansa.

Haastattelu nauhoitetaan vastauksien käsittelyä varten, ja keskustelu muutetaan tekstimuotoon analyysin helpottamiseksi. Aineisto pidetään luottamuksellisesti tutkijoiden hallussa, ja tuhoetaan opinnäytetyön julkaisun yhteydessä.

Opinnäytetyö julkaistaan touko-kesäkuussa 2022. Valmis opinnäytetyö ei tule sisältämään mitään haastateltavien tunnustetekijöitä. Haastattelujen lainauksista poistetaan kaikki henkilöön yhdistettävissä olevat tiedot, kuten nimi, ikä, sukupuoli, tarkka koulutustausta ja asuinpaikka. Haastattelun kirjalliseen muotoon muutettua tekstiaineistoa ei julkaista muokattuja lainauksia lukuun ottamatta kokonaisuudessaan.

Mikäli haluat missään vaiheessa ennen julkaisua vetäytyä tutkimuksesta (poistaa haastattelusi aineistosta) tai sinulla ilmenee kysymyksiä tutkimuksen suhteen, olethan meihin yhteydessä! Voit ilmoittaa halusta ottaa meihin yhteyttä myös Valo-Valmennuksen ohjaajille, jotka toimittavat viestin puolestasi tai auttavat yhteydenotossa.

Yhteystiedot

Annika Valo
(puhelinnumero)
(sähköpostiosoite)

Minni Wahlsten
(puhelinnumero)
(sähköposti)